

DATINA

Fondată în 1991

anul 2, nr. 16, Iunie 2015

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ DE
CENTRUL CULTURAL JUDEȚEAN CONSTANȚA
„TEODOR T.BURADA” AL CONSILIULUI JUDEȚEAN CONSTANȚA

www.scoalaarte.ro

DAȚ ÎNĂ, fondată în 1991, serie nouă,

Revistă lunară editată de Centrul cultural județean Constanța

„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

Director

Prof. Doina VOIVOZEANU

Redactor șef

conf.univ. dr. Aurelia LĂPUȘAN

Redactori

**Adina BOCAI,
Ana-Laura PARFINOV,
Laura CALOEAN,
Lavinia GHEORGHE**

Contabil șef: **Alina ONEL**

Tehnoredactor: **Gabriel VOICU**

Corectură: **Daniela COJOCEA**

Copyright text și fotografii © Centrul cultural județean Constanța „Teodor T.Burada”

Copyright prezentare grafică © 2014 Editura Datina

Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex.Lăpușneanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com

Centrul cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța

Bd. Tomis nr. 110

Tel./Fax: 0241 61 92 93

E-mail:office@scoalaarte.ro

Bd. I.C. Bratianu nr. 68

Tel: 0241 61 88 42

E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

CUPRINS

3 Editorial

Un călător prin Dobrogea anului 1850. Ion Ionescu de la Brad

8 Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, pe scena Festivalului „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău

10 Valori spirituale - Oameni care scriu istoria acestor locuri - Constantin Gheorghe Dimitriu Codru

13 Schițe monografice - „ASTRA DOBROGEANĂ”

17 Portret de cercetător român : Dr.Varvara Buzilă - Femeia a cărei pasiune devoratoare este salvarea patrimoniului național

20 Povestește Silvia Grossu a lui Ionica Donos din Basarabia(VII) - Ceilalți opt ani... de școală

22 Tătari, români și germani în satul Caratai (Nisipari) - Cartiere, alimentație, îmbrăcăminte

22 Câteva file răslețe din istoria unui sat, adică a câtorva oameni ai lui (II)

25 Centrul cultural județean “Teodor Burada” Ofertă educațională pentru anul de studii 2015-2018

26 Eveniment «Poveștile bunicilor»

28 Povești de viață ce au urcat pe „ARCA” Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”

30 Trupa „Arca” pregătește un nou proiect: „Salvați limba română!”

30 Majoretele Centrului Cultural „Teodor T. Burada”, la Festivalul Internațional al Fanfarelor Militare

31 Obiceiul colindatului în satul Luminița, județul Tulcea

33 Dor de casa părintească Pământul s-a înveșmântat în ie românească

36 Sinaxar - Sărbători religioase. Tradiții populare

Editorial

Un călător prin Dobrogea anului 1850.

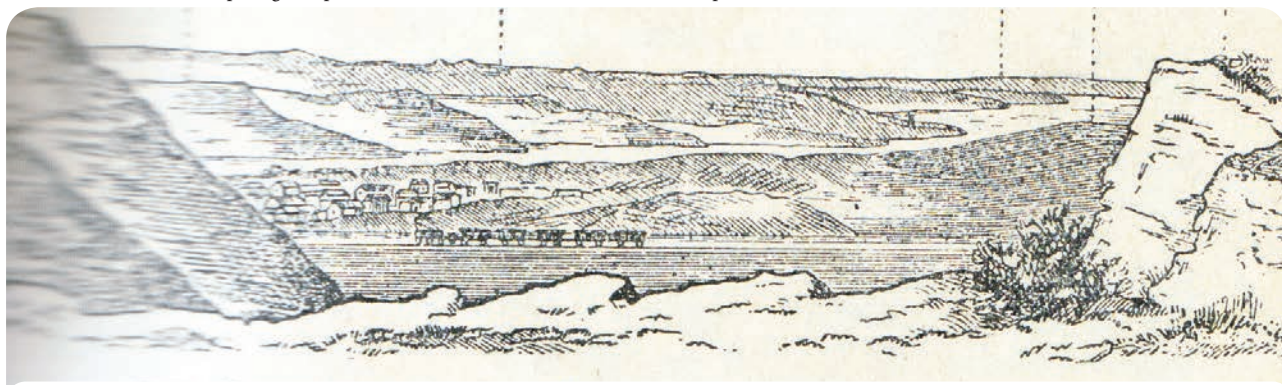
Ion Ionescu de la Brad

Am putea astăzi să ne imaginăm cum a călătorit acest bărbat singur, în urmă cu 165 de ani pe cărările nebătătorite ale Dobrogei, într-o mică șaretă numită hilar haraba ? Cum a înfruntat necunoscutul pentru a putea cunoaște o posibilă Californie a țării lui ? Era anul 1850. Ion Ionescu de la Brad face o călătorie pe parcursul a patru luni, cu harabaua, prin toate zonele provinciei dintre Dunăre și Mare și publică impresiile sale de pe teren în „Journal de Constantinopol”, apoi în broșura „L'escursion agricole dans la plaine de la Dobroudja”. Ne lasă mărturie un excepțional reportaj despre așezările întâlnite, portretele unor oameni ai locului, o suită de investigații pe care le realizează pe cont propriu în provincia dominată de un imperiu străin. Enciclopedist, membru al Academiei de Științe Române, este socotit întemeietorul economiei agrare românești.

După înfrângerea revoluției de la 1848 și exilarea conducătorilor ei, Nicolae Bălcescu, aflat la Paris, își îndreaptă atenția spre Dobrogea, pe care o visa o Californie a românilor, în care printre altele trebuia să se afle și o fermă agricolă model. Îi scria lui Ion Ghica: „Iubite Ghica, scrisorile lui Ionescu m-au interesat foarte mult. P-acolo ni se deschide un câmp felurit și bogat în care putem mult semăna și mult secera(...).Îți voi transmite și regulamentele și formularele Institutului agricol de la Versailles și a tuturor fermes-ecoles din Franca ce mi s-a dat de la Ministerul Comerțului.”¹ La 4 august 1850, Ion Ghica îi scria din nou lui Bălcescu, asigurându-l că vor cere de la turci un pământ în Dobrogea. Câteva luni mai târziu, Ion Ionescu de la Brad solicita guvernului turc, prin prietenul său Ahmed Effendi, concesiunea unei suprafețe de cultură în Dobrogea cu obligația să înființeze Școala superioară de agricultură. Din păcate, moartea lui Nicolae Bălcescu și refuzul Porții au lăsat un vis românesc neîmplinit, ca atâtea altele, de altfel. Nicolae Bălcescu și-a găsit mormântul departe de țară, izgonit din considerente politice de lângă ai săi.

¹ Ghica, Ion, Amintiri din pribegia după 1848, vol.II, Scrisul românesc, Craiova, f.a., p.288

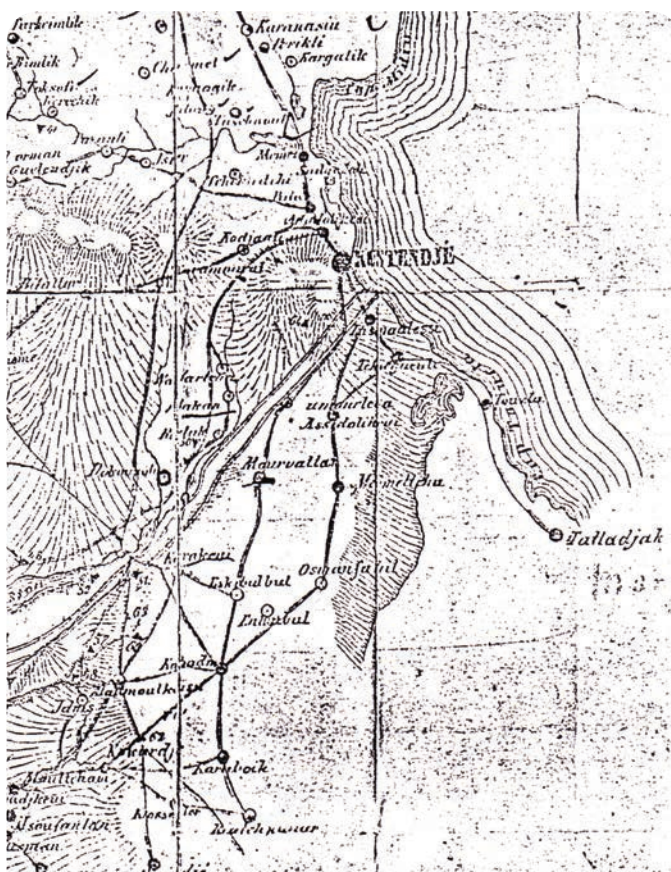

1860 Valea Carasu

« Un cuib de români în care să se crească ideile Proclamației »

Dobrogea îi datorează acestui mare patriot, revoluționar activ, una din cărțile fundamentale pentru perioada stăpânirii otomane. Cunoștea foarte bine meleagurile pontice, încă din anul 1849, când îi scria lui Ion Ghica: „Am auzit că mai multe familii de țărani din Valahia se află alungate din țară pe țărmurile drepte ale Dunării. Unii zic că acest număr ar ajunge până la cifra de 3.000; dar măcar 300 de-ar fi, totuși s-ar putea face cu dănselle o colonie, un sat de țărani expatriați, cu o organizare bine cumpănită, spre a asigura traiul lor, spre a-l deprinde în cultura mică și în cultura mare, bazate pe libertate, spre a forma și lumina pe copiii lor. Un cuib de români în care să se crească ideile Proclamației este lucrul prin care am scoate din avortarea revoluției elementele cele mai curate pentru o viitoare mișcare și, ce este mai important, pentru consolidarea ei prin organe formate de noi...”² Revoluționarii pașoptiști fac planuri de reizbucnire a revoluției și iau în

1850. Harta desenată de Ion Ionescu de la Brad

calcul reevaluarea agriculturii Dobrogei, dezvoltarea ei pe baze noi, prin împroprietărirea țăranilor, înființarea de ferme agricole, școli de agricultură, o rețea de transporturi modernă, o administrație nouă, înființarea unui stat bazat pe principiile Proclamației de la Izlaz.³

Ion Ionescu de la Brad întreprinde lungă sa călătorie în Dobrogea – ce a durat patru luni – din îndemnul și cu ajutorul bănesc al lui Ion Ghica. Publică impresiile în „Journal de Constantinopol”, apoi le strânge în broșura „L’excursion agricole dans la plaine de la Dobroudja”. Lucrarea a fost tradusă în limba română de Florica și Vintilă Mihăilescu, în 1922, sub titlul „Excursiune agricolă în Dobrogea, de Ion Ionescu de la Brad, 1850” și publicată în „Analele Dobrogei”.

Ion Ionescu de la Brad ajunge în Dobrogea după o călătorie efectuată pe mare, poposind la Varna, în aprilie 1850. De acolo, pleacă mai departe într-o faimoasă căruță trasă de un biet cal, pe care o și desenează, trimițându-i prietenului său Ion Ghica, spre a cunoaște și el cum se călătorește pe meleagurile pontice. Descrie în reportaje de un pitoresc inegalabil, pline de informații veridice, întâmplări, oameni și locuri. Prin el, reverberează mai bine în Dobrogea ideile revoluției române. Redăm în rândurile de mai jos, fragmente din „Călătoria în Dobrogea”, cu regretul că doar spațiul tipografic ne împiedică s-o publicăm integral. „Varna, 20 aprilie 1850. (...) Nu putea fi mai bun timp de venit în Dobrogea decât acum, mai înainte de a da frunza; vegetația încă nu s-a trezit, abia răchita a început a da flori; tot câmpul și copacii încă stau parcă ar fi iarna. Așteptând primăvara, am de gând să mă folosesc de timp și să mă aflu la Pazargic, unde peste zece zile se ține cel dintâi iarmaroc al Dobrogei; al doilea iarmaroc se face toamna. Acolo vin oamenii din toate părțile Dobrogei cu produsele lor, precum și mocanii. Mă duc dar la Pazargic ca să capăt o idee de producția și comerțul Dobrogei și să fac cunoștință cu oamenii. La acest iarmaroc sper a mă întâlni și cu turcul agent al unei companii din Constantinopol, care a luat în arendă toate suhaturile Dobrogei, ce se închiriază în

² Victor Slăvescu, „Correspondența dintre Ion Ionescu de la Brad și Ion Ghica, 1848-1874”, București, 1943, pag. 51.

³ Dumitrașcu, Gheorghe, Influența factorilor social-politici și economico-geografici în dezvoltarea agriculturii Dobrogei (1800-1944), în Studii și cercetări de geografie aplicată a Dobrogei, 1972, pag. 309 ș.u.

tot anul mocanilor, adică ciobanilor români din Ardeal și Valahia. Acest turc este fiul lui Hassan Pașa. Cine-i, ce face, ce vinde, cum vinde, de unde cumpără dreptul de a vinde în Dobrogea, sunt întrebări de mare importanță și de aceea voi căuta a-l vedea și a-l cunoaște și a-l descoase. Oare n-am putea noi să luăm în arendă aceste pustiuri de suhaturi? La suhaturi vin pe an peste 6.000 de mocani români supuși austrieci. Și fiindcă Brătianu este întrebuințat la cancelarie, apoi mi-au făgăduit a mă face cunoscut cu mai mulți dintre cei mai însemnați mocani; el îi cunoaște. Oare asociindu-ne cu dâșii, nu vom avea bani ca să luăm în arendă toate suhaturile și să le exploatăm noi pentru noi și cu toți mocanii, care în tot anul cutreieră Ardealul, Banatul, Valahia și Moldova?

Mulți dintre mocani, care n-au dreptul de a sta în țara turcească decât numai șase luni, rămân cu vitele câte un an și doi, se însoară cu fete românce din Dobrogea, și turcii caută a-i face raiele (creștini supuși turcilor), iară ei se țin de poalele consulului austriac spre a rămâne sudiți (supuși străini). Această discuție a ajuns acum departe, și de aceea pașa a cerut la Poartă dezlegare: ce să mai facă cu acești însurăței? Consulul, prin Ambasada din Constantinopol, îi cere de sudiți; turcii îi vor de raiele. Această dezbatere ți-ar da prilejul să scormonești chestiunea generală a românilor din Dobrogea. Românii și mocanii din Dobrogea se pare că sunt foarte importanți pentru consulii austrieci care, cu apărare, află prilejul de le vârî mâna în pungă. (...) Din vorbele Brătianului și ale altora de aici am aflat că românii raiele din Dobrogea simt mare nevoie de un apărător în Constantinopol, ca și sudeții mocani și mi se pare că consulul de aici austriac îi exploatează în felul acesta, fără să le poată îndestula trebuință, și ceea ce face este prin Pașa și oamenii cumpărați ai lui. Este o uzurpație, pe care se teme a o pierde. (...) Mocanii veniți de curând din Ardeal, îmi spune Brătianul, au adus vestea că lancu (Avram) a venit la Sibiu cu patriarh românesc de la Beciu. (...)

Lângă Carasu se află și hanul tătarilor. Om bogat, cu turme și herghelii, iar aproape sunt moldoveni, la Seimeni. Pașa de Varna este dus în Dobrogea ca să vândă venitul ceflicurilor. (...)

« În părțile acelea (adică în Dobrogean,n.n.) sunt mulți români așezați și sate românești »

«Am cumpărat un car și un cal pentru 700 lei și am intrat și în alte cheltuieli. Topor am cumpărat, în care am nădejde să-mi dreg echipajul la drum. De la Pazargic mă duc la Balcic, alt iarmaroc, apoi la Mangalia, și, în sfârșit, la Kiustengea. La 1842, compania vapoarelor descărca bagaje și voiajori la Cernavodă, și de acolo le ducea cu cărauși la Kiustengea. Drumul îl făcea în opt ceasuri. Și Brătianu, care pe atunci era conductor, mi-a spus că drumul era pe șes curat, însă aceste descărcări fiind destul de grele și costisitoare a îndemnat compania să le abandoneze. Relația asta este foarte însemnată pentru o exploatare rurală la Cernavodă. Toate atelajele pot fi prefăcute în rulaj și o astfel de antrepriză este foarte folositoare, nu numai pentru vinderea produselor exploatației, dar și pentru cărarea altor produse cu vite la exploatație, în timpul iernii, când stau de mănâncă numai degeaba. Pentru acest scop, trebuie a avea un ceflic, unde să se facă popasul, și la Kiustengea un loc unde să se descarce produsele și să aibă vitele al doilea popas. Prin urmare, la trei puncte o să mă gândesc: unul la Cernavodă, unul la Kiustengea și altul în mijlocul acestor două târguri. Brătianu mi-a spus că Dunărea venind mare, dă în lacul de la Carasu, și că în părțile acelea sunt mulți români așezați și sate românești, și că beiul tătarilor, șef al armatei tătarești, tot acolo șade; însă acest șef depinde de Pașa de la Silistra, fiindcă guvernarea Dobrogei se împarte între Pașa de Varna și cel de Rusciuc sau Silistra. (...)

Kiustengea, 20 aprilie/2 mai 1985 (...) De la Varna m-am dus la Pazargic. N-am putut să aștept acolo 12 zile deschiderea iarmarocului. Am găsit români din Ardeal, din Moldova și din Valahia. Am aflat de mocanii cei mai cu putere și propunându-mi-se a-i vedea la turmele lor și la iarmarocul de la Carasu, ce se face de azi într-o lună, m-am întors la Balcic; de acolo, pe malul mării, prin Cavarna, capul Tuzla, Mangalia, am ajuns alaltăieri în Kiustengea. Aici am dat de fiul celui mai bogat mocan din Kazan, anume Zaharia Blebea, la care am să fac sărbătorile și cu care plec astăzi din Kiustengea la Cernavodă. Mocanii cei mai însemnați din Dobrogea sunt: din Kazanul Balcicului: Ion Munteanu, Vasile Milea, Dimitrie Bobinaru, Neculai Șchiopu; în Kazanul Kiustengei: Hagiu Poenaru, Zaharia

Blebea, Jalea Duțul, Iacob Craiul; în Kazaua Babalii (Babadag): Ion Târnavu, Gheorghe Roșca; în Kazaua Tulcii: feciorii Oancei și Golea, care se află în Tulcea așezat (n.a. – aceste ultime două nume le reîntâlnim mai târziu în Medgidia, mari fermieri și oficiali).

Mocanii, la toate șase luni, înnoiesc voia de șezut la consulul austriac plătind câte opt lei peste tot 16, și cu șase lei o teșcherea turcească, face 22 lei pe an. Cei mai bogați

dau mai mult, căci îi jefuiesc precum pot autoritățile turcești, pe atâta și acelea care îi protejează ca supuși străini. Afară de aceea, mocanii cumpără suhaturi în arendă. (...)

Drumul între Dunăre și mare este 12 ceasuri cu boii, iar diligența îl făcea în vremea vaporului, în cinci sau șase ceasuri. Mijlocul drumului este lângă Carasu, la Cilibichioi. Toate satele de pe linia drumului, Duranarsu, Karatai, Kiusteli, Karasu, sunt pustiite. Numai săliștele (vatra satului) au rămas. Între Kiustengea și Bogazchioi numai un sat se află, Anadalchioi, jumătate de ceas. În săliștea satelor se poate așeza oricine ar voi. Și toată linia asta, precum și malurile

Mocani în Dobrogea, reproducere după o gravură a vremii

ghiolului, de la Bogazchioi, se pot locui. Carasu, locul unde se face de două ori pe an cel mai vestit iarmaroc al Dobrogei, încă este pustiit. De la Carasu, până la Bogazchioi, în dreapta și în stânga, sunt câșle de a lui Said Pașa; asemenea, are un ciflec între Rasova și Cochirleni, sat moldovenesc numit Enichioi, pe la lacul ce are scursură în Dunăre. (...)

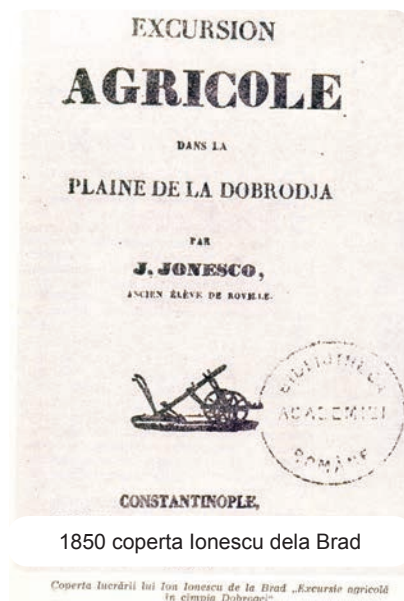
Pentru o poezie, poetul Lamartine a primit concesiunea unor cariere de piatră la Măcin

«Tot pământul este al sultanului. Cine voiește pământ, vine și ia. Acela luat până acum, și ocupat de sate, plătesc cu zeciuală dreptul proprietății care, din Kazanul Kiustengea, după vânzarea din urmă făcută de Pașa de la Varna, de care atârână și Kiustengea, se suie la 230.000 lei, de la 36 de sate. Pământurile cele slobode, precum am zis mai sus că sunt părăsite cu sate cu tot, sunt de luat; și cel ce le ia se supune îndatoririi de a da dijma care se vinde la mezat, și pe care o poate lua chiar acel ce exploatează pământul, ca să dea el singur în bani de-a dreptul statului venitul, embaticul, fără de intermediul arendașilor de soiul dijmelor. (...) voi cerceta, voi căuta, în partea în care mă duc, și despre această treabă care se poate realiza precum se realizează și ciflecurile date lui Lamartine (n.a. – Prieten cu revoluționarii români, Alphonse de Lamartine a avut drept de concesiune asupra unor cariere de piatră din nordul Dobrogei, la Măcin, pe care le-a exploatat prin intermediul unui administrator, Raymond. A susținut cu piatră construcția căii ferate Cernavodă-Constanța. Cele 200 hectare de teren i-au fost donate de sultanul Abdul Medgid pentru poezia „Les Orientalis”, după ce poetul fusese ruinat și decăzut din funcțiile înalte administrative, ca urmare a înăbușirii revoluției pașoptiste. El a cerut sultanului o concesiune de teren, în vederea exploatării. Acesta i-a dat în Dobrogea și Liban, pe durata de 30 ani. Din păcate, poetul le-a lichidat spre sfârșitul vieții. Călătoria proiectată în Dobrogea nu a mai avut loc.⁴

Hasan Pașa mult a căutat Dobrogea; are, de bună seamă, idei mari de colonizare, de vreme ce a și realizat; în mai multe Kazale ale Dobrogei, a prins ciflecuri în părțile cele mai favorabile producției. Am auzit că are și în Kazaua Babadiei, mai încolo de Kiustengea, în tătarime, încă un ciflec am văzut și în Kazaua Pazargicului, făcut de trei ani, părăsit de un an, încât cu nimic îl poate lua și este la așa de bun loc, la așa mare îndemânare,

⁴ Pontica, XXI, 1985, pag. 278).

cât nu poate lesne găsi cineva un mai bun loc în părțile acelea, la șase ceasuri de Balcic, la șase ceasuri de Varna, în marginea Deliormanului, la poalele codrului, pe cel întâi șes al Dobrogei. Eu mi-am pus ochii și pe ceflicul acesta. Însă acum mă grăbesc să văd pe acelea de la Carasu, înainte de Bogazchioi, ale lui Said Pașa. În ele mi-i nădejde precum și în suhaturile siliștelor, satelor din marginea Dunării. Pazargic, 6/8 mai, 1850. (...) Ne-am dat randevu la panigirul de la Carasu. Atunci ne vom sfătui și ști ce venit a adus suhaturile, aflând cu ce preț se cumpără din Constantinopol, vom afla care este folosul, câștigul ce iese din această întreprindere, care pentru mocani le aduce și garanția de a avea suhaturi (...) Făcându-se asociația de la Carasu, vin la dumneata însoțit de câțiva deputați ai mocanilor ca să-i ajuti. (...) La o populație atât de sănătoasă, prolifică și înstărită sunt numai doi preoți români care fac slujba în limba națională și care atârnă de vlădica grecească din Silistra, șezător acum în Măcin. (...)

**«În Dobrogea, femeia română are o importanță rară,
este un lucru scump și respectat»**

Rusciuc, 16/20 mai 1850. (...) „Pământul este de o calitate nemaiîntâlnită, acoperit de grâne. Și cu cât înaintează în Deliorman, cu atâta calitatea lui crește, până ce ajunge de a nu mai avea alte buruieni rele, decât boz și urzică. (...) După nevoia românilor de pe malul Dunării, trebuie să introduc în organizarea instrucției, de la Institutul de agricultură din Dobrogea. (...) Trebuie să reformăm Institutul de agricultură, dându-le meseria de dascăli, psalți și agricultori. (...) Dintr-un dialog cu Mehmed Pașa: - Am fost în patru Kazale: Pazargic, Balcic, Mangalia și Kiustengea; am văzut mult pământ și puțini oameni; și acum voi să intru în tătarime, viu de mă înfățișez excelenței sale, ca membru din acea nație, și guvernului ei. În Dobrogea să aibă cineva bani ca să cumpere vite, să mănânce iarba ce fără dănsule se pierde; plugăria puțină și proastă, dar păstoria este importantă. Zise Pașa: Să-ți iei un ciflec care-ți va plăcea dintre ale mele, ca să faci pe el încercări. Îți dau boi, cai, oi și bani, și folosul să-l împărțim. După ce i-am mulțumit, am adăugat că nu atât folosul meu l-aș goni când aș lua o moșie, ci eu de-aș lua în Dobrogea, aș căuta să fac bine locuitorilor din Dobrogea. (...) O țară mai favorită decât Dobrogea pentru vinderea produselor ce se strecoară pe Dunăre și pe Marea Neagră, rar se poate găsi altundeva. (...) Eu, după cum văzuși românii de aici, am găsit California națională a noastră. (...) Aici, în Dobrogea, femeia română are o importanță rară, este un lucru scump și respectat. Este rară în privirea numărului uriaș al burlăcimii române ce trăiește în locurile acestea; femeia este scumpă; cel mai sărac flăcău trebuie să cheltuiască 2.000 lei cel puțin ca să se însoare, căci trebuie să cumpere haine la toate rudeniile fetei; lucru ce face ca o fată să fie privită în familia sa ca un odor neprețuit. (...) Am văzut o fată atât de frumoasă, cât, zău, nici Ileana Cosânzeana n-a putut s-o întrecă în mândrețe. Când am văzut-o, avea un trandafir în cosiță, și sta la stative, țesând o pânză mai subțire decât a păianjenului, căci pe-aicea se face borangic, și sunt aguzi poate și de 100 ani de bătrâni”. (...) „Eu am văzut Dobrogea. (...) Muncitorul în Dobrogea este românul, atât pentru plugărie, cât și pentru păstorie. În Dobrogea, pământul ocupat de sate a fost odată bine delimitat, încât, chiar și astăzi, deși s-au pustiit o mulțime de sate din lipsa apei și a năvălirii dușmanilor, care în 50 de ani de... a pustiit-o și care au lățit vorba pe malul Dunării, chiar între români, că se gătesc să o pustiască o dată, și numai cei de vor mai ține cu dânșii vor fi cruțați, iar ceilalți jefuiți”. (...)

Aurelia LĂPUȘAN

NOUȚĂȚI

Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, pe scena Festivalului „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău

Statuia lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău

vor avea loc atât în Chișinău, cât și în localitățile din împrejurimi.

Potrivit organizatorilor, la ediția de anul acesta a Festivalului Internațional „Ștefan cel Mare și Sfânt” sunt așteptați să participe cât mai mulți artiști din România și din Diaspora Românească.

Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” a ales să participe la acest eveniment cu Ansamblul „Mugurelul” din Cernavodă și cu soliștii vocali Anca Mihalcea, Mădălina Tincu, Petru Caranfil și Radu Filip, pregătiți de profesor - interpret Elena Ionescu Cojocaru, care îi va și însoți și va evolua alături de ei la festivalul de la Chișinău.

Așa cum a ținut să precizeze profesor Elena Ionescu Cojocaru, unii dintre soliștii vocali care participă la Chișinău sunt și cursanți la Clasa de instrumente tradiționale pregătită de profesor Gliga Dănilă. Aceștia vor susține un tablou vocal – instrumental – coregrafic intitulat „Dobroge, vatră străbună”.

Anul acesta, Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” marchează o nouă premieră internațională: participarea la Festivalul Internațional „Ștefan cel Mare și Sfânt” – ediția a II-a. Organizat cu scopul de a prezenta și valorifica patrimoniul cultural al neamului, de a promova și stimula sentimentul patriotic, dar și de a transmite valorile naționale urmașilor, festivalul reunește ansambluri care vor pune în valoare zestrea culturală a participanților.

Amplul eveniment va avea loc la Chișinău în perioada 1 – 5 iulie și va fi organizat de Centrul Cultural European Dacia din Capitala Republicii Moldova. Spectacolele

Ansamblul „Mugurelul”

Înființat în anul 2000, Ansamblul „Mugurelul” a funcționat de la început în subordinea Casei de Cultură „I.D. Chirescu” din Cernavodă. Ansamblul are membri de toate vârstele, atât dansatori, cât și soliști vocali. Instructorul ansamblului este Mariana Mazilu, fost membru al ansamblului. Repertoriul ansamblului cuprinde suite de dansuri din Oaș, Oltenia, Moldova și Dobrogea. De-a lungul timpului, ansamblul a evoluat atât pe scene din țară, dar și din străinătate. Printre manifestările la care Ansamblul „Mugurelul” a participat se numără Festivalul „Prietenia” și Festivalul de datini și obiceiuri de Crăciun de la Silistra, Bulgaria, Festivalul de datini și obiceiuri de la Cumpăna, Festivalul vinului dobrogean de la Constanța, Festivalul „Dan Moiescu” de la Topalu, sărbători organizate cu prilejul zilelor unor localități constănțene, precum Hârșova, Medgidia, Constanța, Ovidiu, Lehliu, Cumpăna, Adamclisi, Cernavodă, Mangalia, dar și în emisiuni de folclor realizate de diferite televiziuni.

Valori spirituale

Oameni care scriu istoria acestor locuri

Constantin Gheorghe Dimitriu Codru

Expoziția jubiliară a Dobrogei

Solemnitatea aniversării a 50 de ani de la realipirea Dobrogei s-a desfășurat în ziua de 28 octombrie 1928.¹

Presa consemna cu lux de amănunte: „La orele 8,20, 8,40 și 9 dimineța, în mod succesiv, au sosit din București trenurile parlamentar, ministerial și regal. Dintre membrii guvernului a sosit în localitate numai d. Vintilă Brătianu, dat fiind că dr. C. Anghelescu, dr. Lupu Inculeț, Paul Anghelescu, Lapedatu și G. Tătărăscu se aflau la Constanța de 3 zile. Au mai sosit domnii N.Iorga, general Averescu, Octavian Goga, Tracu – Iași, general Moțoiu, precum și un mare număr de parlamentari. Cu trenul regal au sosit regina Maria, principele Nicolae, principesa – mamă Elena, principesa Ileana, regentul Gh. Buzdugan, I.P.S.S. Patriarhul dr. Miron Cristea, mitropolitul Nectarie al Bucovinei, Bălan al Ardealului, Gurie al Basarabiei și episcopii Lucian al Romanului și Cosma al Dunării de Jos.

După ce primarul municipiului Constanța a ieșit înaintea oaspeților cu pâine și sare, întreaga asistență a plecat la biserica episcopală unde s'a oficiat de către patriarh, mitropoliți și episcopii prezenți un serviciu divin.”

După aceasta, asistența a trecut în sala festivă a Cazinoului municipal, unde a avut loc o ședință solemnă la care au luat parte familia regală și înalta regentă.

Se procedează apoi la deschiderea expoziției retrospective a Dobrogei și a muzeului.

Duminică, 28 octombrie 1928, se deschide deci „Expoziția jubiliară a Dobrogei”, organizată în sălile Cazinoului și în pavilioanele exterioare. Din Ghidul realizat de Comitetul serbărilor Dobrogei, în Tipografia „Constanța”, aflăm toate detaliile de concepție și expunere. Iată cum arăta expoziția jubiliară: sub aripile vulturului regal, pe pereți, se afla stema României și stemele județelor Constanța, Durostor, Tulcea și Caliacra.

Scara principală ce ducea spre sala de solemnități era împodobită, de o parte și de alta, cu produse ale pădurilor dobrogene, câte un exemplar din fiecare esență. „În vestibul se mai afla și o mică turmă de mistreți împăiați, aparținând Societății vânătorilor din Cernavodă.

Expoziția era structurată pe secțiuni: etnografică, a cultelor, a școlii, secția economică.

În secțiunea etnografică erau șapte modele de case țărănești din Dobrogea: camera mocănească cu pat, scrin, icoană, blindar, covoare, două manechine îmbrăcate în costume naționale, fiecare obiect având o vechime mai mare de 50 de ani pentru a demonstra perenitatea elementului românesc. Camera macedo – română avea ca reprezentare costume de fârșeroți, vatră, vase, obiecte de cult și decorative, chilimuri, arme de apărare, o colecție diversă, autentică. Camera bulgară reprezenta o casă țărănească din nordul Dobrogei cu câteva obiecte datate 1780, 1795, 1838. În dreapta e camera celor mai vechi locuitori ai Dobrogei numiți dicieni, de pe malul drept al Dunării. Un răsboi de țesut, roata, covorul de perete, costume, alesături; camera lipovenească predominând tapițeria pastelată, năvodul și samovarul.

Camera germană reprezintă locuința unei familii de stare materială mijlocie, sub inscripția:

¹ „Dacia”, XV, 232, 30 octombrie, 1928, p.1

„Podoaba casei e curățenia; cinstea casei e ospitalitatea; binecuvântarea casei e evlavie; fericirea casei e mulțumirea“.

Camera turcească a fost aranjată de familia Mamut Celebi. Este o locuință pentru tineri însurăței decorată cu perne, sofale, batiste și gevrele; o colecție de instrumente muzicale și una de arme, inscripții religioase.

În mijlocul secției etnografice, între cei doi stâlpi principali, podul de la Fetești – Cernavodă – o miniatură susținută cu numeroase fotografii. O expoziție de covoare cu vechi motive oltenești din secolul al XVIII-lea, și cu motive persane, a fost concepută de Victoria Ștefu. Câteva hărți – hidrografică, climaterică și chiar a rețelei școlare dobrogene – ocupă un perete întreg, cele mai multe concepute de prof.univ. Constantin Brătescu. Stampe și vederi dobrogene din 1820, 1828, 1856 sunt expuse pe pereți. Covoare realizate în închisorile orașului sunt expuse pe pereți. Ing. Jean Stoenescu – Dunăre, autorul unor ample studii privind canalul navigabil Cernavodă – Constanța, expune o hartă în relief. Secția cultelor cuprinde, alături de însemnele ortodoxiei: un iconostas, icoane vechi, odăjdii și cărți, simboluri ale cultelor mozaic, mahomedan, catolic, armean (gregorian).

Elevilor din toate școlile orașului li s-au rezervat trei săli. De la hărți și planșe la colecții de mineralogie, herbare, insectare, aparate fizico – chimice, toate sunt confecționate de clase de școlari, ca într-o adevărată competiție a celor mai inventivi.

În secția artelor plastice, alături de machetele sculptorilor și arhitecților premiați la concursul publicat pentru Monumentul realipirii și Palatul Cultural al Dobrogei, expun lucrări – pictură în ulei, grafică – 20 de pictori bucureșteni și 12 localnici.

În spațiul care astăzi adăpostește Acvariul, erau două secțiuni – una minieră, alta geologică. Secția arheologică s-a dorit, în viziunea organizatorilor – Muzeul Național de Antichități – ca un început de muzeu local, exponatele fiind destinate secției regionale Constanța, în formula pregătită înainte de începerea războiului și distrusă de acesta.

Ele evidențiază în mod particular activitatea celor doi foști directori ai Muzeului Național de Antichități – Grigore Tocilescu și Vasile Pârvan. Secțiunea prezintă în machetă Monumentul triumfal de la Adamclisi, cetatea Tropaeum Traiani, cetățile Ulmetum, Histria, Tomis, Callatis, Dionisopolis (Balci), Axiopolis, secția numismatică constituită din colecțiile particulare ale lui N. Roșculeț, V. Petrescu Maria, dr. G. Severeanu, V. Cotovu“.

Expoziția a fost un mare succes pentru Dobrogea. Ea prezenta, la scara unor exponate semnificative particularitățile provinciei, evoluția acesteia, nivelul economic, cultural și social la care ajunsese.

Aflăm astăzi, din informațiile primite generos din partea familiei că directorul acestei expoziții dedicate semicentenarului Dobrogei fusese **Constantin Gheorghe Dimitriu Codru**, la timpul acela funcționar, șef de birou al Prefecturii Constanța. Din fotografia-document pe care o reproducem se vede chipul bărbatului demn, între covoarele țărănești care dădeau măsura patrimoniului local prezentat în expoziție.

Cu siguranță succesul expoziției și profilul moral al directorului expoziției au determinat autoritățile să-i fie conferit în luna noiembrie a aceluiași an 1928 Ordinul Steaua României în grad de cavaler, după ce cu doi ani înainte mai fusese decorat cu Ordinul Coroana României în grad de cavaler de către însuși regele Ferdinand.

Iar în vara anului 1929, Ministerul Cultelor și Artelor îi aducea calde mulțumiri pentru „devotamentul cu care ați contribuit la organizarea expoziției și mai ales grija ce ați depus pentru păstrarea menționatei obiecte până la predarea lor în primirea delegatului acestui minister.”

Constantin Gheorghe Dimitriu Codru, pe scenele vieții

Dar cine este acest interesant personaj al Dobrogei al cărui nume l-am întâlnit ocazional pe afișele unor spectacole, pe listele de funcționari ai unor instituții publice? Cu sprijinul dlui Olimpiu Dimitriu, nepot, avem astăzi la dispoziție câteva date biografice importante, dar și un set de fotografii și documente despre omul, actorul, regizorul, poetul, publicistul, funcționarul care semna Constantin Gh. Dimitriu Codru. La care adăugăm risipitele noastre informații culturale din istoria Dobrogei.

Constantin Dimitriu Codru

S-a născut în localitatea Brănești din județul Dorohoi, și în amintirea codrilor din jurul satului natal și-a pus încă un element identitar la nume. Nume de scenă, căci după terminarea Liceului „Național” la Iași a fost timp de șase ani actor al Teatrului Național din capitala Moldovei. O experiență unică care l-a propulsat mai apoi pe scena Teatrului de operetă din București. În anul 1910 vine la Constanța ca funcționar al Primăriei.

În săptămânalul „Marea noastră”, fostul actor al Teatrului Național din Iași, solist la teatrul de operetă bucureștean, devenit publicist la Constanța, întreține o rubrică intitulată „Evoluția culturală prin teatru în Dobrogea”. C. Dimitriu Codru își amintea că în 1893 juca vara la Grădina „Modern”, cu lume cât încăpea, într-o trupă mică de spectacole conduse de C. Ionescu. Anul următor, s-a jucat în holul hotelului „Victoria”. O trupă condusă de Valeșteanu și Răiciulescu avea în repertoriu comedii, drame și operete, precum: „Lumpatius vagabondus”, „Două fete pe un flăcău”, „Rețeta soacrelor”.

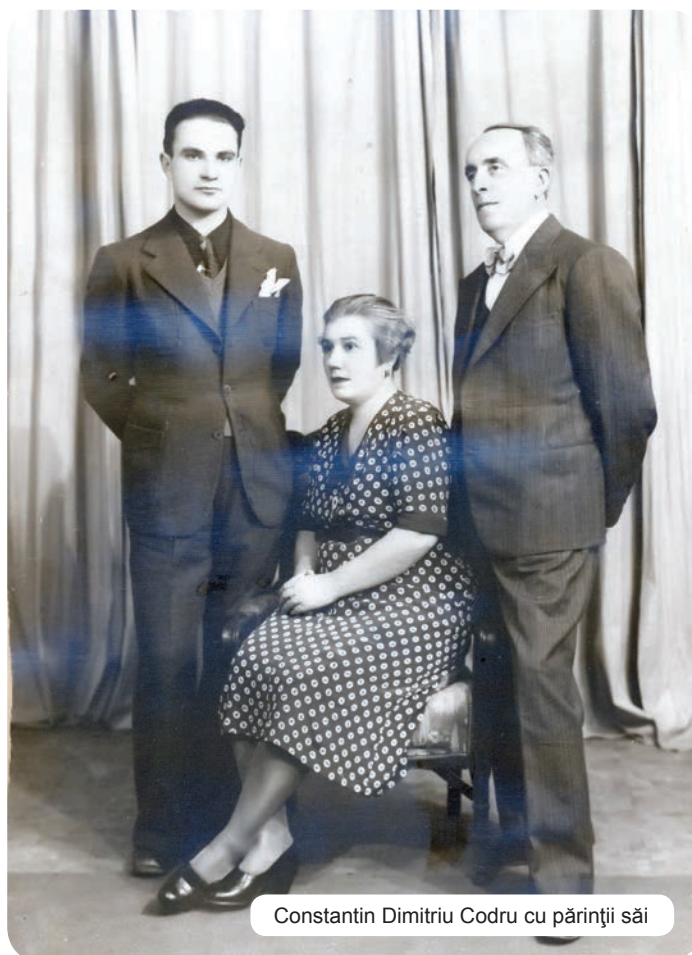
În casa lui Vasile Ghițescu, oficiant poștal, dar de viță nobilă - fiul clucerului moldovan Alecu Ghețescu - se constituise, la 1906, prima societate

de muzică instrumentală și corală din Constanța numită **Reuniunea Muzicală „Gavriil Musicescu”**. Printre interpreți erau și foștii elevi ai lui Constantin Nottara, C. Dimitriu-Codru și Steluța Adler. Se montează „Perichola”, „Curse-Grătare” și „Vânzătorul de păsări”. Succesul reputat îl face să aspire

la mai mult. În 1915 Vasile Ghițescu începe să pregătească „Lucia di Lammermoor” de Gaetano Donizetti. Soliștii au fost aduși de la București, excepție făcând soprana, soția primarului Cristea Georgescu, nimeni alta decât fiica lui Gavriil Musicescu.

Funcționarul conștiincios este promovat în anii pregătitori intrării României în Primul Război Mondial ca ajutor de suprefect la Primăria

Constantin Dimitriu Codru cu părinții săi

Medgidia, prin Înalt decret regal, pentru ca, reîntors din refugiu, să rămână statornic șef de birou la Prefectura Constanța.

Înrolat pe front, face parte din echipa de teatru a Armatei a II-a de la înființarea acesteia și până la demobilizarea din anul 1918, însușindu-i soldații pe scene improvizate, oferindu-le sub tirul bombardamentelor dușmane momente de cultură și divertisment.

În mai 1927, cu prilejul punerii pietrei de temelie a primului teatru românesc din Constanța, numele C. Dimitriu - Codru, *președintele Casei de citire „Ion Creangă”*, apare în textul actului comemorativ.

C. Dimitriu Codru pleacă din Prefectură în 1935 dar își continuă activitatea de actor, poet, regizor, publicist pe scenele teatrelor Elpis și Dramatic până la 15 decembrie 1953 când se urcă la stele.

A colaborat la revista Geana Mării, o publicație efemeră în 1933, care îi găzduiește poezii, la Gloria Dobrogei, organ independent agricol, economic, financiar, 1925-1927, Astra dobrogeană, Marea Noastră.

Contribuția acestui enciclopedist al Dobrogei la promovarea culturii și civilizației noii provincii este, iată, semnificativă și se constituie într-un model spiritual peren.

Aurelia LĂPUȘAN

Schițe monografice

„ASTRA DOBROGEANĂ”

Societatea de cultură română din Transilvania (ASTRA) a apărut, în Ardeal, în octombrie 1861, ca răspuns la politica de deznaționalizare a românilor de către statul maghiar, devenind centrul de rezistență a poporului român din Transilvania. Pentru a i se permite să funcționeze, aceasta s-a declarat a fi societate culturală. În fapt însă, a preluat sarcini politice, culturale și educaționale. Autorul Programului Astrei, George Barițiu, a pus accentul pe studierea istoriei poporului român. Organizată în despărțăminte, societatea își coordonează activitatea la Congrese, ocazie cu care au loc adevărate manifestații de forță ale românimii (defilare de port, dansuri, cântece românești etc.).

Metodele prin care „Astra” cultivă cultura și naționalismul românesc sunt: înființarea Bibliotecii și Muzeului Astrei, - „istoric și etnografic” - revista „Transilvania”, Revista populară „Țara noastră”, înființarea unei școli de fete, publicarea primei enciclopedii românești, inițieri de studii și publicații, ajutoare acordate elevilor români săraci, dar merituoși, încurajarea artiștilor și scriitorilor, călăuzirea țăranilor în îngrijirea sănătății trupești și sufletești, organizarea de conferințe, concursuri și expoziții cu caracter național, dotate cu premii etc. În acest mod, „Astra” joacă un rol deosebit în istoria românimii din Transilvania și Crișana, care va culmina cu pregătirea Marii Uniri din 1918.¹

Exemplul Astrei transilvane se voia preluat și în celelalte teritorii românești, care sprijiniseră lupta ardelenilor pentru unitate națională. În acest sens, dar pe alte coordonate istorice dictate de noile realități, în 1923, președintele Societății, Vasile Goldiș, prevede în noile statute și regulamente „crearea de despărțăminte-centrale-județene și regionale” (art. 33).² Problema care se pune, însă, este existența de situații și probleme diferite de la o zonă la alta.

În acest context, în 1927, ia ființă filiala „Astra dobrogeană”, care a funcționat până în 1935. Ca specific: implicarea masivă - ca inițiativă, organizare și participare - a ofițerimii.

¹ Antonie Plămădeală, *Dascăli de cuget și simțire românească*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 1981; Aurel Papari, Jipa Rotaru, Ileana Bulz, *Andrei Șaguna- contemporanul nostru*, Ed. Fundației „Andrei Șaguna”, Constanța, 2000; Keith Hitchins, *Conștiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania- 1700-1868-*, Ed. Dacia, Cluj- Napoca, 1987; Keith Hitchins, *Cultură și naționalitate în Transilvania*, Ed. Dacia, Cluj, 1972; V. Popeangă, *Școala românească din Transilvania în perioada 1867- 1918 și lupta sa pentru unire*, Ed. didactică și pedagogică, Buc., 1974; Milton G. Lehler, *Ardealul pământ românesc*, Ed. Științifică și enciclopedică, Buc., 1989

² *Actele privitoare la urzirea și înființarea Asociațiunii Transilvane*, Sibiu, 1962, p. 31;

„Astra dobrogeană” nu venea pe un loc gol. În 1869, fusese înființată Societatea română pentru cultură și limbă de la Silistra, condusă de Costache Petrescu³. Dacă e să ne luăm după structură, program, realizări, aceasta era, fără să se declare, un fel de despărțământ al „Astrei” transilvane.

³ Despre aceasta, vezi: I.N. Roman, *Pagini din istoria culturii românești înainte de 1877*, Constanța, 1920; Sandu Carp, *Promovarea culturii românești în Dobrogea Nouă*, Tipografia Băncii Durostorului, Silistra, 1926; Vasile Helgiu, *Școala românească din Dobrogea de la înființare până la 1938. Monografie. Istoric, documente, diagrame*, Institutul de Arte Grafice „Albania”, Constanța, 1958; Gh. Dumitrașcu, *Viața spirituală a românilor din Dobrogea înainte de reunirea cu Țara (1878)*, în „Analele Științifice ale Universității <<Al. I. Cuza>> din Iași; Gheorghe Dumitrașcu, *Din istoria învățământului românesc în Dobrogea până la 1878*, în „Colegiul Pedagogic «Constantin Brătescu». Valori ale civilizației românești în Dobrogea”, Constanța, 1993, p. 35; I. Georgescu, *Învățământul public în Dobrogea, în „1878- 1928. Dobrogea- cincizeci de ani de veață românească”, Cultura Națională, Buc., 1928, p. 645- 646; Dumitru Șopu, *Viața culturală a românilor din Dobrogea până la 1878*, în „Analele Dobrogei”, serie nouă, V, nr. 2, p. 269; Gheorghe Dumitrașcu, *Rolul intelectualității în reunirea Dobrogei cu patria- mamă*, în „Crisia”, Oradea, 1980*

„Astra dobrogeană” a avut puternice filiale în orașele Caliacra, Durostor, Medgidia, Mangalia, Tulcea etc. și în localitățile rurale: Caramurat (Mihail Kogălniceanu), Caraomer (Negru-Vodă), Cuzgun (Ion Corvin), Ghiuvenlia (Chirnogeni), Biulbiul Mare și Biulbiul Mic (Ciocârlia), Osmancea, Saligny, Ștefan cel Mare etc.

Urmărind activitatea societății dobrogene, se observă ușor că anii de vârf au fost 1927- 1929, urmați de o existență destul de ștearsă în 1930 și de un declin ce a dus ca, în 1933, să rămână doar despărțământul Constanța, pentru ca, și acesta, în 1935 să fie desființat, din lipsă de fonduri și, implicit, activitate.

„Astra dobrogeană” antrenează îndeosebi școlile și unitățile militare. Se adresează mai ales lumii satului, ostașilor și elevilor, prin intermediul conferințelor, spectacolelor sub forma șezărilor, proiecțiilor cinematografice, pieselor de teatru, de muzică orchestrală, corală, instrumentală, concursurilor cu specific românesc - de costume, muzică populară etc. - răsplătite cu premii. Remarcăm, în mod deosebit, activitatea secțiunilor - de cor, teatru, cinematografie, sport etc. - ale „Astrei dobrogene”. Sprijinul acordat de Centrala „Astrei” a fost destul de mare, dar banii, în marea lor majoritate, proveneau din „chete”. Intelectualii dobrogeni se implică, în mod deosebit, în activitățile desfășurate.

La 5 mai 1927, ia ființă Regionale „Astra Dobrogeană” și despărțământul Constanța al Asociației. Inițiativa i-a aparținut generalului I. Vlădescu, comandantul Diviziei IX Constanța.

Una dintre reușitele „Astrei Dobrogene” a fost editarea publicației periodice sub titulatura „Astra dobrogeană - buletinul oficial al Asociațiunii pentru cultura poporului român. Revistă culturală - educativă sub conducerea unui comitet”. Data nașterii: 4 mai 1929. Va ființa până în martie 1930, însumând 9 numere, 169 pagini. Redactor: Aurel Filip. Colaboratori: Al. Budiș, Al. Gherghel, Gr. Ioanițiu, L. Iorgaky, R. Mugur, D. Stoicescu, N. Timiraș, I. Vlădescu.⁴

Apariția revistei a fost salutăată de revista „Transilvania” de la Sibiu.⁵

În articolul program al revistei, intitulat *Rostul nostru*, se specifica: „Multe veacuri de-a rândul, românii de pretutindeni au luptat UNIȚI ÎN CUGET ȘI SIMȚIRI pentru același ideal sfânt al înfăptuirii României de azi. Lupta a fost dusă cu atâtea sacrificii că azi nu este palmă de loc din

patrimoniul național care să nu fi fost botezată cu sângele glorioșilor noștri strămoși și părinți. (...) vedem România de azi așezată în hotarele idealului nostru împlinit. Dar nu este de ajuns să fim stăpâni(...) Graiul și scrisul nostru să răsună de la un capăt la altul al țării într-un singur fel (...) Dobrogenii și-au dat de la început seama de marea operă săvârșită de <<Astra Ardeleană>> în pregătirea unirii și mai ales de marele rol ce va trebui să joace în pregătirea sufletească a tuturor românilor (...). Cărturarii dobrogeni, dându-și primii seama de această mare nevoie a neamului, s-au grupat cu un sentiment patriotic potrivit momentului, putând astfel, în 1927, înființa «Astra Dobrogeană», sora «Astrei Transilvane», iar astăzi împreună dăm la lumină cartea de aur a românului dobrogean”.⁶

Între articolele cuprinse în cele 9 numere ale revistei, amintim: *Către locuitorii satelor* de generalul I. Vlădescu - președintele „Astrei Dobrogene” -, *Cuvântare la înființarea „Astrei Dobrogene”* de prof. N. Negulescu, *Astra și geniul național* de Aurel Filip;⁷ *Unirea* - articol al lui Al. Gherghel - și *Patria* - însemnări de D. Stoicescu -, cronică dramatică a lui I. Butnaru la spectacolul *Fântâna Blanduziei* de Vasile Alecsandri, susținut la Cazinoul Comunal de studioul „Astrei Dobrogene”;⁸ *Gloria de la Mărășești* de Aurel Filip, *Poezia populară* a lui Radu Mugur;⁹ *Vasile Conta* de Gr. Ioanițiu¹⁰; *Mocanii din Dobrogea* semnat de Romulus Cârnu, *Rolul învățătorului la iluminarea poporului* de Ștefan Petrescu-Dâmbovița¹¹ etc. Observăm că în atenția revistei stau nu doar articole de culturalizare, ci și sfaturi practice. Revista se adresează, în primul rând, țăranilor, dar remarcăm și legătura cu alte zone din țară, prin personalități, legături, numere de revistă ajunse acolo, colaboratori. Dincolo de enunțarea noutăților și a pregnantelor elemente de culturalizare, revista încearcă să dezvolte sentimentul național, să-și informeze cititorii cu privire la ce se întâmplă în țară și oferă sfaturi utile în domeniile vieții de zi cu zi.

Revista este structurată în: *Pagina culturală*, *Pagina agriculturii*, *Pagina creștinului*, *Pagina armatei*. Foarte importantă pentru informarea cititorilor cu ceea ce mai apare în țară este *Pagina publicațiilor*. În același sens, *Căsuța publicațiilor* și paginile de *Expoziții*. De exemplu, în numărul 8 al revistei, cititorii sunt informați despre premiul

4 Dumitru Constantin-Zamfir, Octavian Georgescu, *Presa dobrogeană (1879-1980). Bibliografie comentată și adnotată*, Biblioteca Județeană Constanța, 1985, p. 39- 40; Dumitra Mândru, *Societăți și cercuri culturale în Dobrogea între cele două războaie mondiale*, în „Analele Dobrogei”, serie nouă, VII, 2002, p. 318

5 „Transilvania”, 60, nr. 7-8, iul.-aug. 1929, p. 656

6 „Astra dobrogeană”, 1, nr. 1, 4 mai 1929, p. 1

7 Loc. cit.

8 Loc. cit., nr. 2, mar. 1929

9 Loc. cit., nr. 5, aug. 1929

10 Loc. cit., nr. 8, nov. 1929

11 Loc. cit., II, nr. 1, mar. 1930

1 cu medalie de aur obținut de Alexandrina Melisopol-Rotica, la Expoziția Internațională de la Barcelona pentru țesăturile de scoarțe naționale expuse la pavilionul românesc condus de Al. Tzigara-Samurçaș.

Legătura cu cititorii din toată țara este asigurată de *Poșta Redacției*, respectiv *Correspondența noastră*. De exemplu, este semnalat că numărul de abonamente la această revistă este apreciabil și în creștere; este salutată împlinirea a trei ani de existență a revistei „Marea Noastră” și apariția unui nou cotidian, „Clipa”, sub conducerea lui Ioan Rusu; mulțumiri adresate lui C. Georgescu Obrejița din Râmnicu Sărat pentru articolele trimise; mulțumiri pentru colaborare adresate lui N.N. Silistra și pentru ideea dezvoltării unor comitete redacționale în toate județele Dobrogei. Mulțumiri i se aduc și colonelului Costăchescu, comandantul Regimentului 40 Infanterie Ba1cic - președinte al despărțământului respectiv - pentru sprijinul patriotic acordat răspândirii culturii naționale în orașul Ba1cic și în județ. Revista dorea un schimb de reviste cu gazeta culturală „Mezeșul” din Zalău.

Foarte importantă pentru scopul intervenției noastre este rubrica *Dela Astra*, în care se anunță următoarele: președinții filialelor „Astra dobrogeană” pot comanda, contra cost, cărți pentru săteni, de la Biroul de desfacere al cărților din editura „Astra” din Cluj; despărțământul „Astrei” din Constanța înștiințează cercurile sătești că la sediul său sunt disponibile cărți cu care se pot înființa 20 de biblioteci, fiecare cu câte 50 de volume - anunțul se va repeta -; sunt cerute dărilor de seamă ale filialelor, în vederea întocmirii volumului festiv ocazionat de marea adunare generală din toamna aceluiași an; în micul oraș port Pount l'Eveque din Normandia, s-a dezvelit o statuie de bronz la moartea prietenului României, Robert de Flers, reprezentant al cavalerismului francez, mort timpuriu. La festivitate la care a participat și un delegat român.

Ultimul număr al revistei „Astra Dobrogeană” apare în martie 1930. Cu prilejul împlinirii unui an de existență, colectivul redacțional face o evaluare a activității sale. În acest sens, semnatarii sunt nemulțumiți de faptul că „sacrificiile muncii noastre nu au ajuns în toate căminele sătenilor. Cauzele sunt prea multe. Lipsa de fonduri ne-a forțat să avem un preț, peste puterile oricărui sătean. Pe lângă aceasta, nu am fost nici cunoscuți îndeajuns de toată lumea. Sătenii nu au știut care-i țelul nostru? Ce urmărim? Și unde vrem să ajungem?”. În schimb, aceștia își exprimă mulțumirea față de înțelegerea și ajutorul dovedite de cărturari.

În continuare, sunt prezentate intențiile revistei și a societății: „de a răspândi în toate comunele Dobrogei, și a introduce lumină în cel mai îndepărtat cămin, și la cel mai puțin avut sătean. Prin această lumină vrem:

Să creem și să strângem legăturile de dragoste și frăție între toate neamurile din Dobrogea și Cadrilater. Să întemeiem aici viața românească cu toate datinile și obiceiurile ei strămoșești. Să ridice morala la înălțimea cuvenită și să combată cu tărie vițiul și patimile omenești. Să dăm spuselor Domnului Nostru Isus Christos- înțelegere și aplicare înțeleaptă sporind credința în Dumnezeu și evlavie către cele sfinte.

Să creștem tineretul în frica lui Dumnezeu, în iubirea către părinți, respect pentru cei mai mari, recunoștință și admirație pentru oamenii mari ai neamului, supunere legilor și respect avutului și drepturilor altuia.

Să dăm satelor o organizare sportivă militară făcând din comune celula națiunii armate, din copiii mici Dorobanți de altădată, iar din tineret ostași ai Regelui Mihai.

Să contribuim la îmbunătățirea vieții economice. Prin scris, tabele ilustrate, propagandă și sfaturi practice pentru îngrijirea vitelor, cultura pământului, creșterea albinelor, vița de vie, flori, gândaci de mătase, etc., în sfârșit să construiască și să înființeze la sate case de cetire iar la orașe internate pentru băeți și fete de la țară, cămine și cantine pentru meseriași. Să organizăm excursii în locuri istorice și pitorești.

Să dăm întindere ideilor și simțiminte lor naționale cu scrisul prin reviste și jurnale, și cu vorba și fapte prin propagandiști și conferențieri ambulanți. Să creem biblioteci populare și muzee regionale. Să dăm naștere unei vieți artistice prin înființarea de teatre, cinematografe - fixe și ambulante - coruri, muzică instrumentală, institute de educație fizică și coregrafică, etc.”

În mare parte, aceste deziderate fuseseră deja transpuse în realitate. Sunt amintite: activitatea cinematografică, spectacolul de teatru *Fântâna Blanduziei*, activitatea Secției sportive, a orchestrei și corului. Activitatea despărțămintelor Durostor, Caliacra, Tulcea și Ialomița, era în plină dezvoltare. Pentru o pătrundere mai cu succes a „Astrei Dobrogene” în rândul maselor, s-a creat un preț al revistei special pentru țărani, au fost reduse abonamentele pentru cărturari.¹²

„Astra Dobrogeană” milita, în continuare, pentru înființarea unui număr cât mai mare de case de citire, fapt pentru care îi îndemna pe dobrogeni să doneze cărți și bani, aceasta nefiind „altceva decât

¹² Cuvinte despre cărturari și săteni, în loc. cit., p. 1-3

tuberculozei și Școala în aer liber, filme puse la dispoziție de Ministerul Sănătății.

Secțiunea teatrală și-a reluat activitatea în vederea stagiunii de primăvară. Au fost repetate piesele *O scrisoare pierdută* – I.L. Caragiale -, *Omul de zăpadă* – A. De Hertz – și *Pleacă berzele* – Ion Minulescu -.

Pe 29 martie, Asociația urma să organizeze un „Bal Național”, în sala vechiului Cerc Militar, cu scopul premierii celor mai frumoase costume naționale.

Secția sportivă a „Astrei Dobrogeane” își urma activitatea de antrenamente în sala de gimnastică a Școlii Navale, iar în sala vechiului Cerc Militar urmau să aibă loc, de două ori pe săptămână, sedințe sportive.

De asemenea, revista organiza și un concurs de programe pentru șezători sătești, răsplătite cu premii.

Anul 1930 s-a caracterizat prin problemele financiare cu care s-a confruntat atât „Astra Dobrogeană”, cât și Centrala. Aceasta explică și desființarea revistei, care a rămas, însă, un punct de referință pentru societatea dobrogeană.

*

Într-o „țară românească”, care se remarcă nu doar prin multitudinea etniilor, ci și prin românimea venită aici din toate punctele geografice ale țării și stabilită aici, mai ales după revenirea Dobrogei la Țară, chiar dacă „Astra Dobrogeană” nu a avut rolul și importanța pe care a avut-o în Transilvania, într-o perioadă premergătoare, acțiunile sale și revista sa, cu același nume, au jucat un rol deosebit în societatea provinciei dintre Dunăre și Mare, prin educația – în toate sensurile – pe care societatea a promovat-o cu încăpățănare și prin revista la care ne-am oprit, Societatea a impulsionat dezvoltarea sentimentului național, patriotic, românesc, a contribuit la culturalizarea maselor prin „lecțiile” pe care le cuprinde în paginile sale. Aceasta a avut și un caracter practic: acela de a educa populația regiunii. Și, în acest sens, ne referim la propaganda cunoștințelor moderne în agricultură, răspândirea de cunoștințe minime de igienă, sfaturi în creșterea copiilor.

Dr. Lavinia DUMITRAȘCU
Muzeul de Istorie Națională și Arheologie
Constanța

o cărămidă pusă la temelia culturală a poporului de la sate”. De asemenea, îndemna să se păstreze „orice lucru vechi(...)”, căci faci un bine istoriei neamului tău”, cu scopul ca acestea să fie adunate într-o casă sau la școală, în ideea organizării, în timp, a unui muzeu.

În urma votării legii de pregătire preșcolară, în ideea pregătirii sportive a tinerilor ce urmau să plece în armată, „Astra Dobrogeană” venea cu ideea de a organiza și îndruma dezvoltarea sportivă a dobrogenilor. Și, pentru pregătirea în eventualitatea unui război, promitea publicarea unor materiale privitoare la „apărarea contra gazelor și aviației la orașe și sate”.¹³

Secțiunea *Cinematografe* este dedicată propagandei sanitare la sate, care a dovedit interesul țăranilor dobrogeni pentru această temă. Ca urmare, s-a început și rularea filmelor în oraș, în două cinematografe, „permițându-se numai adulții, la unul femei și la celălalt bărbați”. Este vorba despre următoarele producții cinematografice: *Pericolele Dragostei* - despre bolile venerice -, *Creșterea copiilor*, *Combaterea*

¹³ Lucruri bune pentru săteni, în loc. cit., p. 26- 27

Portret de cercetător român : Dr.Varvara Buzilă

Femeia a cărei pasiune devoratoare este salvarea patrimoniului național

Varvara Buzilă, doctor în filologie, specialitatea folclorică, conferențiar universitar în arte vizuale (istoria culturii și civilizației), „Om Emerit” (2009), secretar științific al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală al Republicii Moldova, laureat al Premiului Național pentru cultură și artă.

Datorită perseverenței manifestate de dr. Varvara Buzilă în realizarea priorităților culturale, Republica Moldova are azi înscris în Lista reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității „Colindatul de ceată bărbătească” (5.12.2013), are depuse spre examinate două dosare și sunt în proces de elaborare alte două. Astfel, a condus grupul național de specialiști, fiind și expertul responsabil din partea Republicii Moldova pentru elaborarea dosarului de candidat multinațional al „Sărbătorii Primăverii Sf. Gheorghe/Hederlez”, are depuse spre examinare la Biroul UNESCO din Paris în luna martie 2013 de către Republica Moldova împreună cu Croația, Republica Macedonia, România, Republica Serbia și Turcia în vederea înscrierii în Lista UNESCO în anul 2014 și a dosarului de candidat multinațional „Practici culturale asociate Zilei de 1 Martie”, depus de Republica Moldova împreună cu România la Biroul UNESCO în martie 2014, în vederea înscrierii în Lista reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității în anul 2015. În prezent pregătește fundamentarea științifică și elaborează alte două dosare de candidat transfrontalier UNESCO ale Republicii Moldova și României: „Tehnici de realizare a scoarțelor”, care va fi finalizat în luna martie 2015 și a elementului „Tehnici de

confecționare a iei”, care va fi depus la Biroul UNESCO în luna martie 2016 pentru a fi înscris în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.

Avansarea la nivel internațional a patrimoniului național a fost anticipată de o etapă substanțială de pregătire. A contribuit la elaborarea proiectului și la promovarea *Legii Republicii Moldova privind protejarea patrimoniului cultural imaterial* (aprobată de Parlamentul Republicii Moldova cu nr. 58 la 29.03.2012), a *Legii privind protejarea patrimoniului cultural mobil* (aprobată la 27.04.2012),

a *Politicii publice în domeniul muzeelor* (2013) și a *Strategiei dezvoltării culturii* (2013-2020).

Este coordonatorul științific al *Registrului național al patrimoniului cultural imaterial al Republicii Moldova*, vol A./*National Inventory of the Intangible Cultural Heritage of the Republic of Moldova. Vol. A.* Chișinău, Editura Lumina, 2012, prin care au fost luate la evidență de stat 510 elemente ale acestei moșteniri culturale. Asigură accesul publicului la acest Registru și la alte realizări culturale ale Republicii Moldova prin crearea și menținerea site-ului www.patrimoniuiaterial.md. De cinci ani de când

Dr.Varvara Buzilă în Muzeul de Etnografie din Chișinău

este președintele *Comisiei naționale pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial al Republicii Moldova* a ridicat prestigiul acestui patrimoniu în societate, afirmând prin el spiritul identității culturale și al solidarității sociale.

Varvara Buzilă activează de 30 de ani în Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală al Republicii Moldova. În acești ani a impus o nouă viziune de reconsiderare a rolului omului de cultură în viața societății și a devenit unul dintre cei mai de seamă promotori ai culturii naționale. A impus un nou model de cercetare construit pe rigori științifice, bazat pe considerarea realităților culturale reprezentative și pe o metodologie modernă. Conduce activitatea științifică a colectivului muzeal din anul 2001 și a reușit să afirme statutul științific al instituției. Este redactorul științific al revistei științifice de profil: „Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie”. Până în prezent au apărut 18 volume ale revistei. A cercetat cultura tradițională din Republica Moldova întreprinzând studii în peste 683 de sate, identificând obiecte valoroase și completând substanțial colecțiile etnografice ale muzeului. A inițiat mai multe acțiuni de salvagardare a patrimoniului cultural tradițional precum „Intră în istorie, dăruind muzeului un obiect!” (2004-2008), „Muzeul Satului – vatră a tuturor satelor” (2008-2009), „Salvează o colindă pentru eternitate!” (2012-2013), dimensionând impactul acestor acțiuni prin susținerea logistică a mass-media. Este consultantul științific al *Emisiunii Tezaur*, emisiune săptămânală a Televiziunii *Moldova 1* care promovează patrimoniul cultural imaterial și purtătorii tezaurului uman viu (2013-

2014). A reușit să cultive societății respectul pentru muzee, pentru patrimoniul cultural și să sporească numărul bunurilor culturale intrate în patrimoniul muzeal.

De 25 de ani participă la formarea tinerilor specialiști. A condus elaborarea și susținerea a 32 teze de magistru la diverse universități (USM, UPS „Ion Creangă”, AMTAP, Universitatea Academiei de Științe a Moldovei) unde este titularul cursurilor de *Etnografie și Etnologie, Patrimoniu cultural (mobil, imobil, imaterial), Semiotica culturii, Antropologia formelor simbolice*.

Este autoarea a 64 de lucrări științifice, inclusiv a 3 monografii, care tratează o problemă diversă din domeniul: identității culturale, semnelor și simbolurilor naționale, portului popular, covoarelor tradiționale, obiceiurilor, etichetei populare, ospitalității, habitatului tradițional, patrimoniului cultural.

Din anul 2008 este membru al Comisiei Naționale de Heraldică de pe lângă Președintele Republicii Moldova și contribuie la promovarea simbolurilor naționale ale Republicii Moldova.

Prin rezultatele notorii ale activității sale a stimulat încadrarea cercetătorilor, responsabililor din sistemul culturii, comunităților și autorităților publice locale în procesul de redescoperire, îmbogățire și protejare a valorilor culturii naționale, la dimensionarea acestora în plan internațional.

Mihai URSU,

Director general,

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală al Republicii Moldova

Însemnări

Spiritul veșnicirii

Eu nu pot vorbi despre Varvara decât la superlativ. Și tocmai asta nu voiește buna mea colegă de Facultate și scumpa mea prietenă. Dar să nu vorbesc despre Varvara Buzilă nu pot. De aceea și mă chinuiesc deja de câteva luni – cum să fac și pe toți să-i împac. Această chemare a *DATINEI* este tocmai prilejul indicat de a nu mai ezita. Ceea ce vreau să vă propun acum nu este elogiul, nu este discurs epidictic, nu este felicitare de zi de naștere sau zi onomastică. Este o modestă creionare de portret.

Persoană specială prin înzestrare și vocație, prin deschidere și disponibilitate, prin dedicație și devotament, prin abnegație și tenacitate, Varvara nu are egal printre ai noștri. Și cam așa a fost de

la bun început, adică de prin anii optzeci, atunci când am venit la Universitate să ne facem ziariști.

Eram foarte mulți – peste două sute. Trecuți prin patru site de examene și o probă de creație, am ajuns să fim înmatriculați doar cincizeci, iar la absolvire am fost patruzeci și cinci.

Varvara s-a făcut remarcată printre colegi din primele

zile. Chiar prin numele său neobișnuit printre atâtea Svetlane și Tatiane. Apoi prin felul de a se îmbrăca. Foarte aproape de portul popular. Ea prima a venit la facultate cu ie și ilic. Avea un fel distanțat de a privi realitatea. Noi, proaspăt absolvenți ai școlilor medii, eram entuziasmați de tot efemerul de pe lume și de toate cele fără de importanță. Ea, deși de vârsta noastră, era matură, cumpătată și stăpânită. O priveam la început cu interesul pe care-l au copiii pentru ceea ce nu înțeleg. Deși în anul întâi nu prea o înțelegeam, curiozitatea noastră nu dispărea. Am început s-o auzim prin anul II, am început s-o ascultăm prin anul III, apoi să-i căutăm compania și încurajarea – verbală, tacită sau mai nou virtuală – pe tot restul vieții.

Avea itinerariul profesional trasat de mult timp, probabil de când se ținea minte. Din copilărie pășise pe acel făgaș, despre care noi nu prea aveam știre și mai puțin convingeri. Născută în familie de plugari din tată-n fiu se înfrățise mai întâi cu glia și acele dealuri cu stânci milenare de la Orheiul Vechi i-or fi șoptit la naștere ceva, de-o fi ea atât de prinsă de moștenirea generațiilor și a secolelor perindate-n lung șirag. Săpături arheologice la Trebujeni și Butuceni, pe locurile ei natale, s-au făcut multe în timpurile sovietice. Și Varvara a participat la ele cu alți copii din sat. A deprins discreția și discernământul de la cioburile ancestrale, de la vestigiile transmise peste veacuri de strămoși. I-a servit bine acea brumă de experiență arheologică pentru întreaga viață – a învățat să aleagă grâul de neghină.

Poate pentru unii pare și acum ciudată, prea neclintită și statornică. Conștientiza de pe băncile școlii că timpul nu e de pierdut, că nu putem rămâne rătăciți în lume și în istorie cu identitatea noastră răpită, cu istoria ciopârțită, cu hotarele recroite, cu valorile strivite. Mereu în căutarea acelor neprețuite scilipiri ale autenticității pe aceste meleaguri, care sute de ani au fost urgisite de străini tocmai pentru acele miraculoase scilipiri, pare neobosită în a tot argumenta și nu mai prididește a povesti

Varvara Buzilă cu Silvia Grossu la aniversarea muzeului

și a demonstra tuturor cât de nedrepti suntem în raport cu memoria noastră colectivă, cât de necruțătoare pentru valori este scurgerea timpului, cât de neiertătoare va fi cu noi istoria, dacă nu vom conștientiza la timp ceea ce spunea Seneca: „Nu timpul e scurt, ci pierderea lui e lungă”.

Eu și acum mă bucur dacă pot s-o ascult pe Varvara. Orice subiect am ataca, eu știu că oricum despre valori o să discutăm. Uneori în fugă, alteori – în călătorii sau la reuniuni – mai pe îndelete – ore, ceasuri. Dar și într-un caz și în celălalt senzația rămâne mereu aceeași – Varvara nu și-a terminat vorba, si, Doamne, câte mai avea de spus...

Nu e de mirare că spiritul cărților scrise de ea este cel al veșniciei: *Pâinea: aliment și simbol*¹. *Experiența sacralului*, bunăoară. Sau *Costumul popular din Republica Moldova*². Recent a fost prezentat studiul generos ilustrat *Covoare basarabene/Bessarabian carpets*³. Valorile despre care scrie sunt si efemere și perene în același timp, dar prin interacțiunea lor se țese veșnicia pe acest pământ. Veșnicia nu doar a noastră, a unui neam. Varvara urmează cu îndârjire acel traseu al contextualizării valorilor perene pentru om și omenire – pentru toți. Ea a înțeles demult și vrea să-i facă și pe alții să înțeleagă acea înțelepciune a universului – nimic nu este în zadar și fără de răspuns în existența umană, toate sunt legate și au unitate divină, iar noi oamenii nu trebuie să tolerăm spiritul distructiv, ci să dezvoltăm acea așchie de creativitate cu care ne-a înzestrat Cel de Sus și prin micile noastre contribuții să facem lumea mai bună și planeta mai frumoasă. Varvara rămâne fixată pe valori implantate aici de Dumnezeu.

Silvia GROSSU

¹ *Pâinea: aliment și simbol. Experiența sacralului*, Î.E.P.Știința, Chișinău, 1999, 373 p (18,5 c. a.).

² *Costumul popular din Republica Moldova*, Chișinău, 2011, 167 p.

³ *Covoare basarabene/ Bessarabian carpets*. Institutul Cultural Român, București, 2013, 251 p.

Povestește Silvia Grossu a lui Ionica Donos din Basarabia(VII)

Ceilalți opt ani... de școală

Copilăria a trecut repede. Ea trece repede pentru toți. Și eu, ca cea mai mare în familie, nici n-am sesizat clar când anume ea se terminase și de când mă făcui mare. Mama cu tata aveau încredere în mine de pe când mă țin minte, așa că nu s-au schimbat relațiile într-o bună zi, de exemplu, de la 1 septembrie 1965, atunci când am mers la școala primară din satul natal.

Școala noastră era nou-nouță. Deși satul nu era mare, toți gospodarii tineri, copiii acelor țărani din satul Cureșnița, împroprietăriți în anii treizeci în urma reformei agrare, au scris petiții peste petiții, au mers pe la șefii de la raion până au izbutit să obțină toate aprobările pentru ridicarea școlii în satul lor – Cureșnița Nouă. Astfel, noi, copiii satului, am fost scutiți de a bate drum lung zilnic sau, și mai rău, de a căra glodul de cernoziom cleios până în satul vecin patru kilometri încolo și tot atâția înapoi. Mergeam liniștit la școala noastră și pe ploaie, și pe vânt, și pe zloată și prin zăpadă. Ne era dragă școala – clădirea nou-nouță, mare, spațioasă, avea două intrări și scări largi și multe. Avea săli cu plafoane înalte, avea coridoare largi și ferestre mari, îmbietor deschise spre sat. Și cancelarie cu multe dulapuri pline de hârti, diverse ustensile, utilaje și preparate pentru lecțiile de laborator la chimie, la fizică și biologie și multe altele. Cu sală de sport adevărată, în care de sărbători se instala scena și venea mai tot satul la serbările noastre. Învățam aici opt clase.

După absolvire puteam merge la școli profesional-tehnice sau la colegii ca să obținem o profesie în 2-3 ani. Puteam să continuăm studiile la școlile medii din satele vecine sau din centrul raional, adică la Soroca.

Satul nostru avea mulți copii la cele peste 200 de gospodării ale sale. Eram câte 18-20 în fiecare clasă. Și învățam bine. Un elev-doi dacă mai rămânea în urmă de ceilalți. Eu din clasa întâi

Acasă cu cei dragi la masa comună

eram printre primele la învățătură. Mama nici nu se mira. Mergea la toate adunările de părinți după laude. Era în firea lucrurilor – copiii ei să fie primii la învățătură. Pe frații mei și surorile mele tot nimeni nu-i forța să învețe. Tata atâta ne spunea: „Nu vreți să învățați? Nu trebuie! Dealu-i mare, băieți. Geme pământul de dor de sapă, așa că n-o să vă prăpădiți”. Nimeni dintre cei cinci copii n-a fost pedepsit vreodată pentru note proaste sau nereușite de alt fel.

Eram atât de copleșiți de muncă fizică acasă, încât fiecare își dorea să mai încerce și alte tipuri de activități.

Mama, de regulă, mergea la toate adunările de părinți. La serbări tot ea venea. Tata nu era prea interesat de activitățile noastre artistice și nici nu părea încântat de talentele noastre nici atunci când, la revenire de la școală, mama îi tot povestea despre succesele noastre. Și avea ce să povestească, și avea cu ce să se mândrească mama: noi eram implicați în mai toate activitățile extrașcolare – cor, cercul dramatic, dansuri, gimnastică artistică, marșuri turistice, pionerești (gen Zarnița) ș.a. Aflam mai târziu de la rude sau vecini că tata se mândrește cu noi. Se mai lăuda și el cu succesele copiilor săi, dar nu față de noi și doar atunci când își permitea să se relaxeze cu un pahărel în compania

Frații Liviu și Anton

tovarășilor săi. Dar, de fapt, era zgârcit nu doar la laude, ci și la gesturi de tandrețe față de noi – nu ne săruta, nu ne îmbrățișa. Ne ținea în brațe doar cât eram mici. Dar avea grijă de noi neafișat – să nu ne lipsească nimic: de era, la început, cu motocicleta, de era, mai târziu cu automobilul – totdeauna venea încărcat cu de toate; ca să nu degerăm la picioare ne pune ghetete la uscat pe lespezi de lemn lângă soba caldă, ne învelea noaptea, ne verifica hainele înainte de a ieși din casă; ne meșterea cuțitașe de lemn ca, ajungând la școală, să scoatem lostopanele de glod de pe încălțăminte, iar iarna fiecare dintre noi purta în ghiozdan câte o măturică micuță ca să scuturăm zăpada de pe scurte și paltoane, care pe atunci erau din postavuri și trebuiau ferite de umezeală; ca să nu ne temem de câini și să nu ne rătăcim iarna, când se făcea întuneric devreme, ne dădea lanterna.

Noi am crescut repede și, zburătăți din cuibul părintesc destul de devreme – la doar 14 ani –, ne-am împrăștiat prin lume, care și pe unde: eu – la Soroca la Școala nr.1, apoi la Chișinău la universitate, frații mei la colegii, apoi la armată, surorile, de asemenea, au făcut facultate la Chișinău.

Oricum, eram uniți și veneam des pe-acasă. De sărbători, cum ar fi Crăciunul și Paștele, dar și de hramul satului pe 9 octombrie ne străduiam să fim toți grămăjoară. Dar, mai ales, nu lipseam de la nunțile, botezurile din familie sau la petrecerile în armată. De altfel chiar dacă pare surprinzător, petrecerile la armată erau evenimente firești pentru acele timpuri. Serviciul militar în fosta Uniune Sovietică era considerat onorabil pentru orice cetățean. Chiar erau desconsiderați băieții care, din anumite motive, nu erau acceptați pentru a-și face datoria față de patrie. Iar cei care

se eschivau erau chiar disprețuiți și considerați neisprăviți și bicisnici. Așa și se spunea despre ei atunci când nu reușeau într-un domeniu sau altul: „Ce vrei de la dânsul, dacă nici n-o făcut armata...”. Astfel, de cu vreme frații noștri știau că vor merge departe de casă, uneori la mii de km depărtare și, posibil să nu se vadă cu ai săi pe toată perioada serviciului militar – pe atunci doi ani. De aceea petrecerile la armată erau evenimente de neevitat. Cu două-trei zile înainte de înrolare, uneori chiar în ajun se adunau rudele, colegii și vecinii. Se pregăteau bucate pentru tot neamul, se întindeau mese lungi în curte, dacă era primăvară, sau în grădină, dacă era toamnă și se strânsese roada.

Nu era doar o masă cu multă lume. Era un adevărat ritual – cu bocete, lacrimi, îndrumări, pătărâni despre armată ale celor deja trecuți prin această experiență. Toți cei care veneau la petrecere aduceau mici cadouri și bani, să aibă viitorul soldat la drum și pentru primele zile. Recrutul era legat cu un prosop de către ai casei, iar ceilalți îi aduceau fulare, băsmăluțe, prosopele și alte nimicuri importante. De obicei, erau invitați muzicanții din sat, care îndemnau tinerii la hore și sârbe, pentru ceilalți se cântau melodii populare, patriotice sau de ostășie. Cele mai triste persoane în aceste adunări erau, de obicei, mama și prietena băiatului recrut, care urmau să-l aștepte acești doi ani îndelungați. Petrecerile erau de *drum bun* și de *rămas cu bine*, așa că țineau lung, câteodată până-n zori. Uneori prietenii și colegii nu se mai despărteau de recrut decât la comisariat. Țin bine minte aceste două petreceri la armată ale fraților mei, cu multă agitație, cu multă lume, cu multe lacrimi. Dar frații mei au avut norocul să fie repartizați în unități militare nu prea departe de casă – Liviu la Dofinovca de lângă Odesa, așa că am putut să mergem să-l vizităm și să-i mai ducem bunătăți de-acasă, iar Anton – tot pe litoralul Mării Negre, dar la Sevastopol. Mama nu s-a lăsat până nu l-a convins pe tata că trebuie neapărat să meargă în Crimeea să-și vadă băiatul. Și am mers cu ea la Sevastopol să-l vizităm pe Anton...

Cum noi eram mulți în familie și cum fiecare și-a trasat calea lui în viață nestingherit și neconstrâns de părinți, sigur că ar fi multe de povestit. Dar pentru cititorii *Datinei* interesul pentru obiceiurile de pe loc contează, iată de ce următorul compartiment va fi despre nunțile din Basarabia, anume despre felul în care se jucau ele prin părțile Sorociei.

conf.univ.dr. Silvia Grossu

Câteva file răslețe din istoria unui sat, adică a câtorva oameni ai lui (II)

Prof.univ.dr. Gheorghe Dumitrașcu

Continuăm să publicăm în exclusivitate memoriile unei personalități de anvergură, cercetătorul universitar, reputatul istoric Gheorghe Dumitrașcu din Nisipari. Domnia sa ne propune o savuroasă întoarcere în timp prin ochii și amintirile sale pentru a fixa în oglinda prezentului imaginile unei copilării de poveste dintr-un sat dobrogean ocupat în caldă conviețuire de mai multe etnii.

A. I. Între marile descoperiri ale vieții mele au fost acelea care, în afara trăirii și cunoștințelor mele – cât o conștiință – despre satul meu, mi s-au sugerat, mi s-au impus altfel de abordări.

III. Țiganii/ Ce-s ăia „romi”?/

Adevărul e cum n-am știut nimic despre romi, nu am știut nimic despre „discriminare”. Curtea noastră, grădina erau în bătaia vântului pe vale, nicio construcție până la ieșirea din sat. Casa noastră fiind, de fapt, în centrul satului/ Strada se cheamă astăzi strada Gheorghe Dumitrașcu/. Acolo veneau șatrele de țigani. Nu-i adevărat că erau hoți. Țigăncile dădeau cu ghiocul, contracost, și vindeau tavale, țiganii prelucrau argint și fel de fel de alămuri, iar fetițele erau făcute să mă zgâiesc eu la ele, din partea astălaltă a gardului. Când, într-o dimineață, am dat fuga la gard, șatra plecase. Cu fetița aia cu tot. A fost prima mea „durere” din dragoste. Cu vreo 7-8 ani mai târziu, dăduse Dumnezeu un potmol de producție de porumb, departe, la Agigabul. Am tocmit o familie de țigani mai numeroasă, cu copii vrednici, pentru culesul, depănușatul/ termen modern/ porumbului și căratul lui acasă. Două ha – un vagon de porumb. În vreo câteva nopți, au rămas pe câmp. În altele, au venit și au întins cortul în curte. Am mâncat, firesc, împreună, omenește. Pentru prima dată, o țigăncușă de vârsta mea și-a trecut mâna prin cârlionții blonzi ai celor 9-10 ani ai mei și m-a sărutat. Mi-a zis că multe fete vor suspina

după mine. Aici, s-a înșelat.

Vin cu Tăticu de la gară. „Măi, Tăticule, zic, satul nostru devine din ce în ce mai tuciuriu” – „Creștini și ei, săracii...” zice Tăticu/ pentru el, creștini însemna tot una cu noi, n-avea conotație religioasă/. Oameni de treabă și săritori, lucra cu ei pe linia grajdului. Eram în plin colectivism. Țiganii se sedentarizaseră în Nisipari. „Auzi, Georgele, taică-tu, cum îl știi, silos la mâncare, a făcut una la care nu mă așteptam: invitat de cutare țigan, coleg cu noi pe linia grajdului, invitat la un botez al ăluia, a primit, am mers amândoi și el a fost de nerecunoscut. Spre bucuria omului și alor lui”/ Tata, fără să fie „uns” de cineva, dar mai în vârstă și om de vază în sat, era un fel de șef de grajd./

În fine, toată copilăria mea primă s-a desfășurat sub îngrijirea femeii pe care o numeam cu toții Maria Țiganca. Tăticu era pe front. Cu toate bolile și închipuirile copilăriei, Mămica mă ducea la țigancă. Descântece, dat cu cositorul și mai știu eu cu ce. Îmi plăcea. De câteva ori, am adormit acolo. Casa, farmacie. Am publicat un articol într-un ziar al lui Adrian Păunescu despre aceia despre care nu mai știu nimic. Gândul meu bun s-o însoțească pe Maria Țiganca.

Peste ani, senatorul s-a zbatut, cu toate puterile lui, pentru a le da, măcar, câte jumătate de ha de pământ, la Nisipari, la Castelu, la Murfatlar, foștilor membri de CAP țigani care munciseră în CAP. Și care nu aduseseră pământ. Am pierdut bătălia, argumentele mele țineau de sentimental și de dreptate. Ale unora dintre autorități, de interese materiale sau pragmatice, stricte.

IV. Polonezi

Nu știu perioada în care au apărut în satul nostru câțiva locuitori, cu nume mai ciudate, înalți, altminteri deloc diferiți de noi (nici nu știu dacă erau ortodocși sau catolici). Îi chemau Stasik, Wolenski, Zelinski. Ce știu eu, e că s-au căsătorit repede cu

Elevii din Nisipari lucrând pe șantierul viitoarei lor școli

românce și că, foarte probabil, ei înșiși nu țineau la identitatea lor pregnant etnică. Mai exista un polonez care avea o moară la marginea satului, pietrele ei mai sălășluiau între buruieni în anii copilăriei mele. Îl chema Pavel Zarimba. Nici nu știu de va fi existat vreo legătură între vreunii dintre ei și polonezii refugiați în România, în 1940.

V. Bulgarii

Vorbeam despre nea Anghel, vecinul nostru, despre care aflu că nici el nu a plecat în Bulgaria în 1940. Dar, mai era ceva deosebit. Mai era bulgarul Dobre Marfagiul. Își căra marfa în spate într-un geamantan, valiză, cufăr. Era vorba de țesături. Umbla din sat în sat. Venit la Nisipari, trăgea la noi. Iarna mai ales. Dormea în sală, conform obișnuinței, cu capul pe cufăr, soba arunca valuri de căldură, se găsea întotdeauna de mâncare și niciodată omul nu pleca la drumurile lui știute „neomenit”. Adică fără un pachet de mâncare pentru o zi-două. Nu mai știu nimic de Dobre Marfagiul.

VI. Ruși

Fac o confesiune. În măsura în care tradiția originilor neamurilor mele e reală și judecând după „sânge”, copiii mei sunt 50% români, 25% ucraineni și 25% ruși/ sau câte jumătate din 25%, ruși și bulgari/.

În sat, era un singur rus declarat ca atare, Vartolomei. Nu știu dacă avea proprietăți, dacă avea pământ. Ce știu e că alerga cu biciul în mână poate după cireada de vaci, dar, oricum, se „lua la întrecere cu trenul”. I-a fost dat să moară călcat de tren.

Despre venirea și trecerea rușilor prin satul nostru în Al Doilea Război Mondial păstrez, pentru acest cadru redus, o imagine: Tăticu era pe front, mămica fugise la Tanti Stela, rusoaica din Kuban, despre care vorbesc doar în acest cadru, soția lui Nea Neagu, românul puțintel maghiarizat, ca prizonier austro-ungar în Rusia în Primul Război Mondial, de unde venise cu tanti Stela și se stabilise vis-a-vis de noi. Era cizmar. Tanti Stela m-a învățat rusește. /Atâta cât știam/. Refuza – când a aflat de importanța limbii ăsteia – să-mi răspundă sau să mă asculte în românește. Grație ei am intrat la facultate fluierând și a fost un imbold de a învăța o limbă în care mă descurc relativ mulțumitor pentru trebuințele mele de istoric. Oricum, pentru o săptămână-două, în casa noastră, au fost cazați doi ofițeri ruși, soț și soție, medici. Mămica mi-a zis să nu primesc nimic de la ei. Aiurea! Beam ceai cu cuburi de zahăr, rusoaica mă mângâia și plângea, gândindu-se, probabil, la băiatul ei, aflat la câteva mii de kilometri depărtare. La Nea Neagu și Tanti Stela

mi-am petrecut o parte a primei mele copilării, ca la un Moș Chiorpec Ciobotarul.

VII. Arabul din sat

Mustafa trăia într-o casă joasă, construită sub un deal la marginea satului, cu o droaie de copii. Curați și bine crescuți. Era frizerul satului. Și-a distrus mașinile de tuns când „elevul” Dumitrașcu Gheorghe venea, toamna, de la bostană și vie pe care le „păzise” și se pregătise pentru școală, trecând întâi pe la frizer. Numai că nu se spăla de vântul stepei pe cap cu apă, ci cu zeamă de pepene. Unchiul Ilie i-a terminat, cu foarfeca, „premiantului” tunsoarea, iar lui Mustafa, omul cinstit și bun, i s-au plătit toate pagubele. Într-un articol, cândva, am scris că, după ce a cumpărat casele mari ale omului Azis, bogătaş el, de lângă școală, urmașii acestuia l-ar fi alungat din casă. Poate că s-a rupt înțelegerea, dar aceia i-au dat înapoi banii, cinstit. Înseamnă că eu am auzit eronat. Că era arab? Era arab și gata.

VIII. Despre evrei

În satul meu nu se pomenea de existența vreunui evreu. Un zvon idiot de după război contribuia la adunarea noastră din toate cotloanele satului la începutul întinericului: „Ne fură evreii, jidanii și ne iau sângele, căci ei se botează cu sânge de creștin”. O tâmpenie. N-a speriat pe nimeni și nu știu de antisemitism, poate în lozincile, și ele goale, ale unora dintre fruntașii legionari din sat, exaltați/ „zălțați” cum era folosită noțiunea la noi/. Unchiul Ilie, fratele mai mare al tatii, a fost numit primar legionar al comunei, tocmai pentru moderația, măsura și omenia lui. Niciodată n-am auzit în satul meu de vreo acuză de antisemitism.

IX. Despre unguri

Noțiuni vagi aveam de la Nea Neagu Cizmarul și de la monedele din Ungaria pe care le adunasem, într-un zel internațional pentru monedele străine. Și tot din Ungaria se întorcea sergentul mitralior Ilie Dumitrașcu, spre sfârșitul războiului. În ultimă instanță, Tata Mare Bebu își primea din război, din prizonierat, cei trei băieți. Vii și nevătămați. Târziu de tot, profesorul meu de istorie, Constantin Olteanu, mi-a vorbit despre faptul că i-a cunoscut pe unguri „la fața locului”, el fiind căpitan în armata sovietică, având o părere bună despre bieții unguri, pe care nu-i găsea vinovați de crimele șefilor lor. Și mai e ceva. În vara lui 1953, elevul Dumitrașcu Gheorghe, cu urechea pâlnie la singurul aparat de radio din sat, plângea după înfrângerea marii echipe a Ungariei: Grocis, Buzanski, Lorant, Pușkaș, în finala Campionatului Mondial de Fotbal 3-4 în fața echipei R.F.G., pe care, cu câteva zile mai înainte, o surclasase cu un scor de 8-3, după ce lichidase Anglia la ea

acasă, cu 6-0, poate. Tocmai de aceea, blondului cu părul creț, ungur, ajuns în echipa de fotbal a satului nostru – una dintre cele mai puternice echipe satești din județul Constanța -, cu șutul său puternic i se spunea Ungurul Gospodăria. Pentru că, - gândeam noi -, cu șutul lui puternic, mingea ar fi ajuns din vale până hăt, departe, la marginea satului, la sediul Gospodăriei Colective. În rest, un vers dintr-un cântec din timpul Războiului, pe care nu-l înțelegeam: „Unguri nesătui! Unguri nesătui!” și o fotografie din arhiva noastră, a unor proaspăt căsătoriți români din Transilvania. Iar pe verso – și nu știam despre ce e vorba – „August 1940, din anul mării noastre sfâșierii sufletești!”

X. În sfârșit, Aromânii

Fără a avea o pregătire cu totul și cu totul specioasă pe ideea aromâni-români, eu consider, în limitele științei mele, că ei sunt o altă ramură, poate cea mai viguroasă, a românilor. Români balcanici. De altfel, primii locuitori ai satului Nisipari după 1878 sunt români din Grecia sau Macedonia, familia Valaori. El, translator de turcă în fața autorităților românești. Dincolo de articolele scrise de mine și de Lavinia în revista *Perenitatea vlahilor în Balcani*, despre înrudirea familiilor Valaori-Bănică, neamuri vitale pentru câteva decenii din istoria comunei, strada Iuliu Valaori se întretaie la școală/ ctitorie a Valaorilor în Nisipari, cea mai impozantă școală rurală din județul Constanța/ cu strada Gheorghe Dumitrașcu, cel născut în satul Nisipari, în anul 1939, la câțiva ani după moartea unuia dintre cei doi directori generali ai Ministerului Învățământului, savant și profesor de greco-latină, Iuliu Valaori. „Machidonii” au venit în urma schimbului de populație, realizată, onest în ultimă instanță, după cedarea Cadrilaterului. Ei au venit în locurile și averea lăsate de germanii luați cu forța de către Hitler, în contul averilor lor pe care le-au lăsat în Bulgaria. O scenă grăitoare: credincios „concepției” sale despre rolul băncilor, țăranul Anghel Petcu Ilie Dumitrașcu - bunicul meu dinspre tată, care spunea, până târziu, ca și Tăticu, „Băiete, să n-aveți de-a face cu banga” -, care ajunsese, în 20 de ani de la venirea din Țuțulești de Argeș în Nisipari, la 50 ha de pământ și 4-400 de oi, cumpăra încă, de toate, împrumutând de la nemții și turcii bogați, pe cuvânt și prin înapoierea împrumuturilor și celor convenite după vânzarea recoltelor și a oilor, toamna. În vara lui 1940, Tata Mare avea datorie la un turc bogat, proprietar și de mori și pământuri în Bulgaria. Rămăsese acolo. Tata Mare a făcut pe dracu în patru, a

vândut tot ce poate vinde, sub preț, și l-a trimis pe băiatul ăla mare, Ilie, la turc, să-i ducă banii. Se închidea granița. Prin înțelegerea ofițerilor români și bulgari, i s-a dat posibilitatea să se ducă și să se întoarcă. Repede. Ajuns la turc în băătătură, îi dă bani omului, „- Știam eu, Moș Anghel Bebu va trimite pe unul dintre băieții lui mai mari cu banii. Femeie pregătește masa și patul, Ilie e obosit” „- Nu pot – zice unchiul Ilie, trebuie să trec granița înapoi. E drept, calul mi-e obosit”. „Ilie, alege ce cal vrei dintre cei 40 de cai ai mei și spune-i lui Moș Anghel Bebu sănătate”.

C. Am demonstrat ceva?

Iată un mod de îmbinare între statistică și document uscat, grăitor, dar uscat, pe de o parte și povestirea de viață, pe de alta, în modul în care eu și fata mea concepem, nu ca model neapărat, dar ca idee, istoria satului nostru. Zisă, monografie.

Detest și contrazic cu violență noțiunea de toleranță în raport cu atitudinea statului român față de minoritățile sale etnice. Nu de toleranță e vorba, e jignitor, ci de acea modalitate de conviețuire între români și alții/ români și ei, cetățeni români / pentru ca viața să fie normală în urma raporturilor de normalitate între oameni egali.

Acum câteva ore, s-a anunțat că noul Ministru al Dezvoltării Regionale și Administrației Publice a fost numită Sevil Shhaideh, de origine turcă sau tătară. Este primul ministru din istoria României de după 1878 din această etnie, cea mai credincioasă statului român. A depus jurământ pe Constituție și pe Coran. Puțin mai înainte, și primul general tătar din armata română, studentul nostru Nezir. În condițiile în care Președintele României e un neamț.

Nu de toleranță e vorba, ci de inteligența și dimensiunile sufletești ale neamului românesc. În această „lumină” lină, am vorbit despre mine și ai noștri, de orice limbă și credință, dar una, români și locuitori ai Nisipariului. E, totuși, vorba de altă dimensiune.

Centrul cultural județean "Teodor Burada"

Ofertă educațională pentru anul de studii 2015-2018

Pentru a da posibilitatea fiecărui doritor să învețe o limbă străină, cursurile sunt organizate pe trepte de studiu.

Cursuri de limbi străine organizate:

- **Limba engleză, Limba germană**
- **Limba olandeză, Limba daneză**
- **Limba suedeză, Limba franceză**
- **Limba italiană, Limba spaniolă**
- **Limba portugheză, Limba rusă**
- **Limba română pentru străini**
- **Limba bulgară, Limba polonă**
- **Limba turcă, Limba arabă**
- **Limba chineză, Limba japoneză**
- **Limba greacă modernă**

Cursul este structurat în 3 trepte pe durata unui an universitar, iar acumularea de competențe lingvistice se realizează gradual, pe trei trepte de studiu conform Cadrului European de referință pentru limbi străine.

COMPETENȚE achiziționate pe următoarele trepte de studii:

Treapta I/A1:

A1.1 – cunoștințe 0

A1.1 – cunoștințe elementare

• Poate să înțeleagă și să utilizeze **expresii familiare și cotidiene**, precum și enunțuri **foarte simple**.

• Poate să se prezinte sau să prezinte pe cineva, poate să formuleze și să răspundă la întrebări referitoare la detalii personale, ca de exemplu unde locuiește, persoanele cunoscute, lucruri care-i aparțin etc.

• Poate să comunice, într-un mod simplu, cu condiția ca interlocutorul să vorbească rar și clar și să fie cooperant

Treapta II/A2:

A2.1 – cunoștințe medii

A2.2 – cunoștințe medii

• Poate să înțeleagă **fraze izolate** și **expresii frecvent folosite** în domenii de interes nemijlocit (de exemplu, informații personale și familiale simple, cumpărături, mediul înconjurător apropiat, activitatea profesională). Poate **să comunice în situații simple și obișnuite**, care nu solicită decât un schimb de informații simplu și direct referitoare la subiectele familiare și obișnuite.

• Poate **să descrie, cu mijloace simple**, formația sa profesională, mediul său înconjurător apropiat și să evoce subiecte care corespund nevoilor sale imediate

Treapta III/B1

B1.1 – cunoștințe preliminare

B1.2 – cunoștințe preliminare

• Poate să înțeleagă **elemente esențiale** când este folosit un limbaj standard pe teme legate de muncă, școală, timp liber etc.

• Poate să se descurce în **majoritatea situațiilor survenite în timpul unei călătorii** într-o regiune unde este vorbită limba. Poate să **producă un discurs simplu și coerent** pe teme familiare și din domeniile sale de interes.

• Poate să relateze un eveniment, o experiență sau un vis, să descrie o speranță sau un scop și să expună, pe scurt, argumentele sau explicațiile unui proiect sau ale unei idei.

Treapta IV:B2:

B2.1 – cunoștințe intermediare

B2.2 – cunoștințe intermediare

• Poate să înțeleagă, **fără mare efort**, tot ceea ce citește sau aude.

• Poate să restituie **relativ cursiv** anumite fapte și argumente din diverse surse scrise sau orale, rezumându-le în mod coerent.

• Poate să se exprime **spontan, fluent și cu precizie și poate să distingă nuanțe** de sens legate de subiecte destul de complexe.

Cursuri pentru **treapta 7 de studiu UTILIZATOR EXPERIMENTAT** din **Cadrul European de referință pentru limbi străine** pentru următoarele limbi:

• Limba engleză, Limba franceză

• Limba germană

C1.1 utilizator independent

• Poate să înțeleagă, **practic fără efort**, tot ceea ce citește sau aude.

• Poate să restituie anumite fapte și argumente din diverse surse scrise sau orale, **rezumându-le în mod coerent**.

• Poate să se exprime **spontan, foarte fluent și cu precizie și poate să distingă nuanțe fine** de sens legate de subiecte complexe.

C1.2 utilizator

• Poate să înțeleagă **o gamă largă de texte lungi și complicate** și să sesizeze semnificațiile implicite.

• Poate să se exprime spontan și fluent, **fără a fi obligat aparent să-și caute cuvintele**.

• Poate să utilizeze limba cu **eficacitate și cu suplețe** în viața socială, profesională sau academică.

Eveniment

«Poveștile bunicilor»

Asociația Europeană Interaxe și Postul Radio Constanța, în colaborare cu Compartimentul Conservare Cultură Tradițională din cadrul Centrului Cultural Județean Constanța “Teodor T. Burada” a organizat recent partea a doua a activității “Poveștile bunicilor”, demarată în luna februarie a acestui an. În cadrul primei părți a activității, doamna Steliana Bajdechi, realizatoare de emisiuni radiofonice la Radio România Constanța, coordonatoare a redacției Cultură-Educație-Minorități precum și președinta Asociației Europene Interaxe (începând cu anul 2009), le-a prezentat elevilor Școlii Gimnaziale cu clasele I-VIII nr.8 din Constanța un DVD-document realizat în anul 2013, în cadrul proiectului “Interferențe dobrogene”, proiect realizat cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național. Dvd-ul conține aspecte identitare și conservarea tradițiilor de peste an la comunitățile etnice dobrogene. Au fost proiectate elevilor obiceiurile de lăsată secului la rușii lipoveni și la aromânii din Dobrogea.

«Maslena», în traducere «Săptămâna brânzei», sărbătoare a rușilor lipoveni, reprezintă ultima săptămână înaintea Postului Mare, perioadă în care aceștia caută împăcarea cu semenii, stabilesc datele cununiilor ce vor avea loc la sfârșitul Postului, petrec. Numele de Maslena este dat de păpușa de paie numită Maslenița, pe care lipovenii obișnuiesc să o confecționeze și incendieze la finalul acestei săptămâni, ritual de origine păgână, menit să marcheze sfârșitul iernii și sosirea primăverii.

În Duminica Păreasimilor, membrii comunității de aromâni merg la Biserică, renunță la conflictele

de peste an, iar tinerii merg la casele bătrânilor spre a lua iertăciune și a primi binecuvântările acestora. Pentru copii, această zi este legată de obiceiul numit “baterea halviței sau hasca”.

În cadrul acțiunii desfășurată în luna februarie, elevii au fost “provocați” să ia contact cu persoane vârstnice, care să le împărtășească experiențele lor din copilărie și adolescență, pentru ca apoi să le transforme în povestiri. Iar în data de 11 iunie 2015, Radio Constanța a realizat această reîntâlnire cu elevii Școlii Gimnaziale cu clasele I-VIII nr.8 Constanța, la Centrul Cultural Județean Constanța “Teodor T. Burada”, dându-le astfel elevilor posibilitatea de a prezenta povestirile culese de ei. Majoritatea elevilor au descris propriile experiențe trăite în vacanțele petrecute la bunici, adăugând considerații personale privind viața la țară. Cei mai mulți au vorbit despre modul în care ei înșiși au încorporat experiența din spațiul rural. Au fost și copii care au relatat întâmplări din copilăria bunicilor lor. În rândurile de mai jos redăm două dintre cele mai bune povestiri, ce au fost prezentate și cadrul emisiunii “Stil de viață” de la Radio Constanța:

O întâmplare haioasă

Pe vremuri, majoritatea oamenilor locuiau și trăiau în mediul rural. La fel și buncii mei paterni.

Viața la țară impunea foarte multe sarcini gospodărești, întrucât oamenii creșteau animale și cultivau produse agricole pentru a-și asigura traiul de zi cu zi.

În vacanța de vară am mers la buncii mei din partea tatălui și i-am cerut bunicului să-mi povestească o întâmplare din vremea copilăriei lui.

Atunci bunicul a început să-mi povestească o întâmplare hilară.

Astfel bunicul și-a amintit cum a pierdut vaca familiei, în timp ce a mers la islaz să o aducă acasă, trimis fiind de mama lui.

Bunicul a început să-mi spună, cuprins de emoție și cu un surâs în colțul gurii, că avea 10 ani pe atunci și cum era cel mai mare dintre cei patru frați a fost trimis de mama sa, să aducă vaca de la islaz, pentru ca ea să se ocupe de treburile casnice și de ceilalți copii.

Ajuns la islaz, bunicul mi-a povestit că a luat vaca, ținându-o de hamul cu care fusese priponită și a început să o conducă spre casă. Pe drum vaca a fost înțepată de o albină și s-a smucit atât de tare, încât l-a dărâmat pe bunicul și a luat-o la fugă pe islaz, dispărând apoi în lanul de porumb.

Bunicul a spus că a căutat-o o vreme, însă fără să dea de urma ei. Astfel, s-a întors acasă speriat de muștruluiia pe care urma să o primească de la mama sa.

Însă surpriză, când a ajuns acasă a observat că vaca Ileana era în pățul alături de celelalte animale ale gospodăriei.

Din pridvor, mama lui i-a zâmbit și l-a întrebat ce s-a întâmplat.

După ce i-a povestit pățania mamei, bunicul a fost trimis să se pregătească pentru masa de seară alături de frații săi. **(Manolescu Ariana Andreea, clasa a IV-a, Școala gimnazială cu clasele I-VIII nr.8 Constanța)**

Povestiri despre bunici

Bunicii mei întotdeauna îmi spun povestiri amuzante din copilăria lor. Așa că m-am decis să vă împărtășesc și vouă câteva dintre ele...

Școala bunicului meu era lângă o frizerie. El pleca dimineața la școală cu un ghiozdan din carton lipit cu pânză. În interiorul ghiozdanului avea câteva cărți, caiete, o călimară cu cerneală și un toc cu peniță. El avea ca pachet o feliuță de pâine și un măr.

Într-o zi bunicul meu a întâlnit pe drum o capră care păștea iarba. I-a fost milă de capră și i-a dat mărul să-l mănânce. După ce a mâncat mărul, capra a venit să-i mai dea. El s-a speriat și a dat cu ghiozdanul în ea spărgând călimara și pătrându-și caietele cu cerneală. De rușine nu s-a mai dus la școală. S-a întors acasă, unde mama sa i-a dat o lecție cu o jordine (nuia). A doua zi i-a cumpărat un alt ghiozdan și alte caiete iar de atunci și până azi nu a mai spart nici o călimară.

Și despre bunica vă pot spune o povestire amuzantă...

Bunica mea locuia, în copilărie, la țară. În spatele curții locuia o bătrână care avea mulți salcâmi, printre ei și un prun. Curtea bătrânei era înconjurată de urzici. Bunica se descălța și fugea prin urzici pentru a ajunge să fure prune, apoi se întorcea acasă sărind în sus din cauza urzicilor. Deși nu suporta urzicile, de dragul prunelor, trecea prin ele. **(Cheregi Theodor, clasa a IV-a, Școala cu clasele I-VIII nr.8 Constanța)**

Ana-Laura PARFINOV

Un grup de copii care activează sub auspiciile Centrului cultural "Teodor Burada" în asociația ARCA alături de Andreea Marin, reprezentanta UNICEF pentru România

Povești de viață ce au urcat pe „ARCA” Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”

Trupa „Arca” este o demonstrație de voință! Este un pariu cu viața pe care cei aproape 20 de tineri cu vârste cuprinse între 5 și 16 ani l-au câștigat deja. Trupa „Arca” este coordonată de actorul Dan Cojocaru și este produsul unei bune colaborări între Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Constanța.

„A început ca o joacă”, spun astăzi membrii trupei, „dar a devenit o joacă serioasă”, îi completează îndrumătorul lor și omul care le stă alături la bine și la greu, le ascultă necazurile și bucuriile, îi învață să pășească încrezători în viață, actorul Dan Cojocaru.

Repetițiile se desfășoară în sala cea mare și primitoare a Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” de pe Bd. I.C. Brătianu. Aici se simt artiști! Aici se simt importanți! Aici se simt utili! Dar mai presus de toate, aici se simt o familie! Ne-am întâlnit cu trei dintre membrii trupei pentru a afla, atât cât se poate, poveștile lor. Trei fete frumoase, cu zâmbete largi, puțin timide. Privind în ochii lor, îți dai seama că prezentul și viitorul contează! Trecutul... „să înlocuim amintirile neplăcute cu unele frumoase!”, acesta este scopul lor.

Așa a început...

Mara, Nicoleta și Lidia sunt încă de la început în trupa Arca. În urmă cu aproximativ trei ani, domnul Dan, așa cum îi spun membrii trupei îndrumătorului lor, a venit să prezinte un spectacol pe care copiii din toate centrele de plasament din Constanța îl pregătiseră pentru Crăciun. Mara avea atunci 10 ani și puțin și avea să fie motivul pentru care s-a înființat această trupă. „Din aproape 200 de copii, ea mi-a atras atenția. Dacă ar fi studiat baletul la Moscova, ar fi ajuns să joace la Balșoi, fără nicio exagerare”, spune actorul Dan Cojocaru. Timidă, la fel cum este și astăzi, Mara afișa încă de atunci o privire și o ținută demne de un artist consacrat. A participat la preselecția pentru formarea trupei, știind că merge la un concurs. Și-a pregătit cu seriozitate o poezie de Elena Farago și a recitat-o! A fost admisă și, de atunci, viața ei a căpătat alt sens, viitorul i se înfățișează cu totul diferit față de ce vedea acum aproape trei ani, iar încrederea în forțele proprii crește pe zi ce trece. Conștientizează astăzi cât

este de important să înveți, ce multe bucurii îți aduc cărțile, ce binecuvântare este o familie așa cum este Arca pentru ea! Experiența din Antalya a făcut-o să fie și mai legată de această trupă. În luna aprilie, copiii au participat, în premieră, la o manifestare internațională – Festivalul Internațional al Copilului din Antalya, organizat de FOMGED. Aici, copiii s-au cunoscut mai bine între ei și au înțeles ce mult contează unii pentru alții. Aici și-au spus pentru prima dată familie și au petrecut clipe de neuitat.

Sinceri și dezinvolti, veseli și mereu jubilând, membrii trupei Arca au trezit simpatia tuturor, de la organizatori până la invitați din alte țări, asemeni lor. Ei intrau pe scenă doar ca să se joace, conștienți fiind că joaca lor este una nevinovată, este singurul lucru pe care îl pot face bine la vârsta lor și dând frâu liber tuturor trăirilor și sentimentelor lor atent ascunse în ungherele sufletelor.

Învingătorii

„Acolo, în Turcia, toți copiii vorbeau limba engleză, măcar cât să se înțeleagă între ei. Noi ne simțeam puțin stingheri că nu ne puteam înțelege cu ei și când ne-am întors l-am rugat pe domnul Dan să ne ajute să învățăm și noi engleza”, ne povestește Nicoleta. Iar domnul Dan le-a îndeplinit dorința, mândru și mulțumit, totodată, că această experiență i-a motivat să mai urce o treaptă. Au urmat apoi rezultatele considerabil mai bune la Geografie. În Turcia au legat prietenii cu mulți copii, din diferite colțuri ale lumii, astfel că, din nou, la întoarcere, au luat cartea în brațe pentru a

ști mai multe despre țările respective.

„Mai avem de lucru... în special la vocabular, trebuie să ne îmbogățim vocabularul, trebuie să citim mai mult”, spun deschis Mara, Nicoleta și Lidia.

Dintre toate, Lidia pare cel mai mult îngrijorată de... limba română. În urmă cu trei ani ea se întorcea în România după opt ani trăiți în Portugalia. Din cauza unor probleme în familie a trebuit să meargă la un centru de plasament. Avea mari probleme de comunicare, limba română fiind o necunoscută pentru ea. Astăzi, Lidia este, însă, un membru de bază ale trupei Arca și face eforturi foarte mari să recupereze tot ce știe că a pierdut. Strădania ei a dat roade. A trecut, de curând, de probele eliminatorii de admitere la Colegiul Național de Artă „Regina Maria”, la clasa de teatru. Deși destul de neîncrezătoare la început, fiind chiar la un pas să nu se prezinte la prima probă din concurs, Lidia a trecut cu bine de probele eliminatorii. Privind la toate situațiile dificile peste care a trecut până acum, Lidia este o învingătoare. *„Am trecut prin mai multe greutăți peste care nu mă gândeam că voi putea să le depășesc, dar mă bucur foarte mult că am găsit puterea necesară să trec peste tot. Eu sunt o fire mai slabă: pun mai repede la suflet, plâng mai repede... Mă bucur însă că am avut șansa ca cineva să mă susțină. În luna aprilie a anului trecut, când urma să se înființeze această trupă, eu nu credeam că voi reuși. Nu știam să citesc bine, nu știam să vorbesc bine românește, aveam probleme mari. Îl luam pe „nu pot” în brațe. Am învățat apoi rolul din „Di. Goe”... A fost fantastic... Am recuperat foarte mult și le mulțumesc celor care m-au sprijinit și mi-au dat încredere în mine spunându-mi mereu că pot. Am beneficiat de un sprijin pe care acasă nu l-aș fi avut, cu siguranță”,* spune Lidia.

Asemenea Lidiei, Marei și Nicoletei, fiecare copil din trupă este un învingător. Deși percepția oamenilor din jurul lor este de cele mai multe ori una greșită în ceea ce-i privește, acești copii continuă cu o îndârjire de invidiat să își creeze drumul lor, să construiască, să își depășească limitele și să le schimbe celor din jur percepția față de copiii din centrele de plasament.

„Indiferent de trecutul tău, viitorul este fără pată!”

Actorul Dan Cojocaru este cel pe care copiii îl consideră astăzi parte din familia lor. Cu el, copiii se simt în siguranță și își întrevăd un viitor frumos.

Cei mai mulți din trupă nu știu încă ce drum vor alege în viață, dacă vor performa în domeniul artei sau dacă orele de teatru pe care le fac astăzi și toate cunoștințele acumulate în acest domeniu vor rămâne doar o experiență plăcută și utilă, o pregătire pentru viață. *„Este o vorbă genială: indiferent de trecutul tău, viitorul este fără pată! Ei sunt copii! Atât! În viitor vom merge să-i ajutăm împreună pe alți copii cu probleme mai mari, de sănătate! Trebuie să ne autodepășim! Noi nu cerem nimic nimănui, noi vrem să facem ceva, să demonstrăm că putem. Eu asta încerc să le dau: încredere în ei!”*, spune actorul Dan Cojocaru. Până acum, Trupa „Arca” a susținut numeroase spectacole, atât în Constanța, dar și la Cumpăna (unde au avut și premiera primei montări), Ovidiu, București (la Palatul Victoria), dar și în Antalya, Turcia. Așa cum ne-au spus copiii, dar și coordonatorul lor, spectacolele vor continua, turneele asemenea, micii artiști neavând vacanță în această vară.

Trupa „ARCA” aparține acum Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”. Este un proiect important al instituției, derulat în parteneriat cu Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Constanța. *„Este o mare bucurie să-i avem pe acești copii în echipa centrului. Este o mulțumire fără margini pentru noi să contribuim la educația lor, la formarea lor, să le substituim pe cât posibil amintirile neplăcute cu realizările de astăzi. Ne dorim ca acest proiect să se dezvolte cât mai mult și să îl permanentizăm. Pentru viitorul apropiat, avem deja un nou proiect cu Trupa „Arca”, un proiect prin care să promovăm utilizarea corectă a limbii române. Va fi o surpriză plăcută pentru toată lumea, cu siguranță!”*, spune directorul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, Doina Voivozeanu.

Adina BOCAI

NOUTĂȚI Trupa „Arca” pregătește un nou proiect: „Salvați limba română!”

Trupa „Arca” este o demonstrație de voință! Este un pariu cu viața pe care cei aproape 20 de tineri cu vârste cuprinse între 5 și 16 ani l-au câștigat deja. Trupa „Arca” este coordonată de actorul Dan Cojocaru și este produsul unei bune colaborări între Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului.

După participarea la Festivalul Internațional al Copiilor din Antalya, trupa „Arca” a participat, recent, la o amplă manifestare, găzduită de Palatul Victoria și organizată de MMFPSPV, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, alături de Consiliul Elevilor și UNICEF România, cu prilejul Zilei Internaționale a Copilului. Micii artiști de la Constanța au dat culoare evenimentului intitulat „Azi vorbim noi”, prezentând un moment

artistic complex, o combinație de muzică, dansuri și versuri. Au dus cu ei frumusețea și bogăția Dobrogei și le-au demonstrat tuturor celor prezenți, oficiali și simpli spectatori, ce bogăție fără margini sunt copiii, indiferent că ei vin din centrele de plasament sau din familii armonioase.

Trupa „Arca” pregătește acum un nou proiect. Se intitulează „Salvați limba română!” și va fi derulat, de asemenea, prin Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”. Membrii trupei „Arca” vor realiza diferite materiale prin care vor promova folosirea corectă a limbii române. Și acest proiect se va derula, de asemenea, sub coordonarea actorului Dan Cojocaru.

Adina BOCAI

Majoretele Centrului „Teodor T. Burada”, la Festivalul Internațional al Fanfarelor Militare

Trupa de majorete a Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” pregătită și coordonată de profesor Adriana Hoidrag, a participat în perioada 19 – 21 iunie la cea de-a XII ediție a Festivalului Internațional al Fanfarelor Militare de la Brăila. Manifestarea, organizată de Garnizoana Brăila și Primăria Municipiului Brăila, a reunit participanți din Franța, Grecia, Statele Unite ale Americii și, bineînțeles, România. Majoretele constănțene au însoțit și anul acesta Fanfara Militară a Forțelor Navale Române, condusă de dirijor Cornel Ignat. Alături de trupa de majorete, Fanfara Militară a Forțelor Navale Române de la Constanța a mai fost însoțită de Ansamblul de Dansuri Grecești „Astras” și cel de dansuri tătărești „Carasu” al UDTTMR Medgidia.

Obiceiul colindatului în satul Luminița, județul Tulcea

Colindatul este un obicei păstrat în tradiția poporului român de foarte mult timp. Această bogăție folclorică s-a transmis din generație în generație și păstrat ca pe ceva sfânt.

Satul Luminița se află în partea de NV a Dobrogei în județul Tulcea și aparține de comuna Topolog. Localități învecinate: comuna Topolog, la distanță de 5 km; satul Măgurele, la distanță de 6 km; satul Făgărașul Nou, la distanță de 6 km. Cele mai apropiate orașe sunt: Tulcea - 61 km., Hârșova - 49 km. și Babadag - 39 km.

Astăzi puțini mai sunt cei care își reamintesc întregul ritual al acestui obicei. Printre aceștia se numără și **Nicolae Bucur**, un nativ al locului, având astăzi vârsta de 80 de ani. Acesta ne-a relatat obiceiul colindatului în satul lui natal, Luminița.

Grupul Jienii din Isaccea, 1960

Începând cu data de 6 decembrie toți flăcăii se adunau la un „local” și repetau până în Ajunul Crăciunului când se alegeau două cete. Fiecare ceată avea un conducător numit vătaf. O ceată pornea de la un capăt al satului alta de la capătul celălalt. Casa primarului și cea a preotului erau printre primele case colindate.

Repertoriul de colinde era variat. Astăzi, din 24 de colinde nu s-au mai păstrat decât 11, deoarece nu au fost culese de nimeni.

Cele 11 colinde păstrate sunt :

Colind de flăcău i

Colind de flacău ii

Colind de prunc

Colindul leului pentru fată și băiat

Din colecția Dumitru Galav, obiceiul Ziorii, 1961

Vară de-astă vară (Colind pentru fată mică)
Lerului, la lina fântână (Colind pentru fată mijlocie, cam de 14-17 ani)
Colind de fată mare (Pentru fetele de măritat)
Colind de seară (Colindul mic al casei)
Colind de casă (Colindul mare al casei)
Colindul bisericii (Colindul preotului)
Colind pentru tinerii căsătoriți

COLINDUL MARE AL CASEI

Pe dinaintea 'cestor curții, / Oi leri'mi dai,
lerului Doamne, / 'Cestor curți, 'cestor domnești,
/ 'Cestor dalbe vistorele, / Ce-ai născut Doamne-
ai crescut. / Crescut-ai de nouă meriu, / Nouă
meri 'naltți minunați, / De tulpină-s depărtați, / La
vârfșori s-amestecați. / La vârfșori la nouă meriu,
/ Le-arde nouă lumânări. / Sus îmi arde, jos îmi
pică, / Pică-și una, pică-și două. / Picătura cea
de-a noua / Unde-și pică, rău despică. / Rău de
vii și-altoi de meriu, / Rău de vicele se scaldă. /
Scaldă-și bunul Dumnezeu / Se scăldase, se-
mbăiese. / Veșmânt alb de-și primenise, / Cu mult
mir se miruise. / Mai de-a rând cu dumnealui /
Scaldă-și bătrânul Crăciun. / Se scăldase, se-
mbăiese, / Veșmânt alb de-și primenise. / Cu mult
mir se miruise, / Mai de-a rând cu dumnealor. /
Scaldă și un Sfânt Ionu / Se scăldase, se-mbăiese.
/ Veșmânt alb de-și primenise, / Cu mult mir se
miruise. / Mai din jos cu dumnealor, / Scaldă
sfinții toți de-a rând. / Se scăldase, se-mbăiese,
/ Veșmânt alb de-și primenise. / Cu mult mir se
miruise. / Mai din jos cu dumnealor. / Scaldă și
acest om bun, / 'Cest om bun, jupânul cutare. /
Se scăldase, se-mbăiese, / Veșmânt alb de-și
primenise. / Cu mult mir se miruise / Și-atunci

Dumnezeu grăise:/ - Dar tu cui te potrivești / De te scalzi, de te-mbăiezi. / Ori mie, ori lui Ionu, / Ori bătrânului Crăciun, / Ori sfinților toți de-a rând. / - Nici Ție, nici lui Ion, / Nici bătrânului Crăciunu, / Nici sfinților toți de-a rând. / Fost-am tânăr și-am făcutu, / Dat-ai mâna și-am făcut. / Mai făcui de-un mare bine, / Pusei casa lângă drum. / Mai făcui de-un mare bine, / Pusei masa peste drum. / Mai făcui de-un mare bine, / Puțurile-n timpuri grele. / Mai făcui de-un mare bine, / Pusei cruci pe la respinți. / Mai făcui de-un mare bine, / Podurele-n locuri grele. / Cu casa-i de lângă drumu, / Încălzit-ai friguroșii. / Cari cum se încălzeau, / Tot mie că-mi mulțumeau. / Tot mie, părinților / Și de bine și de rău, / Dar mai mult lui Dumnezeu. / Cu masa-i de peste drum, / Ospătat-ai flămânzoșii / Cari cum se ospătau / Tot mie că-mi mulțumeau, / Tot mie, părinților / Și de bine și de rău, / Dar mai mult lui Dumnezeu. / Puțurile-n timpuri grele, / Adăpat-ai secetoșii. / Cari cum se adăpau, / Tot mie că-mi

mulțumeau. / Tot mie, părinților / Și de bine și de rău, / Dar mai mult lui Dumnezeu, / Cu crucea de la respinți. / Răzimat-ai rătăciții. / Cari cum se răzimau, / Tot mie că-mi mulțumeau, / Tot mie, părinților. / Și de bine și de rău, / Dar mai mult lui Dumnezeu. / Podurele-n locuri grele, / Trecut-ai mărfuri pe ele. / Câte trec și se petrecu, / Tot mie că-mi mulțumesc. / Tot mie, părinților / Și de bine și de rău. / Dar mai mult lui Dumnezeu, / Fapta-i bună pe-astă lume. / Găsi bine pe-acea lume, / Găsi Raiul descuiat. / Intră-n Rai nejudecat, / la din masă ne-ndemnat. / la paharu' neuratu, / Neurat și neînchinat. / Dar și cutare bun jupanu, / El să fie sănătos, / Cu a lui casă, cu a lui masă, / Cu a lui nevastă frumoasă.

Lidia BUCUR FRĂSINEANU, masterand
Facultatea de Litere

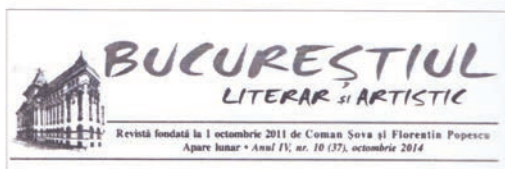
Reviste prietene

Printre revistele pe care le primim la redacție, de mai mulți ani, se află „**LITERE**”, publicație lunară de cultură editată de Societatea Scriitorilor Târgovișteni, apărută cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Târgoviște, director – Tudor Cristea, redactor șef – Mihai Stan, secretar de redacție – Ioan Alexandru Muscalu. Ca să puteți trage singuri o concluzie despre nivelul și potențialul publicistic și de creație literară, vi-i enumerăm doar pe Seniorii Editori: Barbu Cioculescu, Mihai Cimpoi, Henri Zalis, Florentin Popescu, Liviu Grăsoiu, George Anca, Radu Cârneli, Ioan Adam, Iordan Datcu, Sultana Craia, Gheorghe Buluță.

Tot de mai mulți ani ne parvine și „**BALCANII ȘI EUROPA**”, revistă de consemnări și atitudini, editată de Societatea Zona Balcanilor, publicație din cadrul NIRO INVESTMENT GROUP, director general Carol Roman, Seniori editori: Zoe Petre, Eugen Urican, Corneliu Vlad, Ioan C. Popa, revistă al cărei profil este definit prin titlu.

Recent am primit și primul număr din ediția pe acest an a publicației „**DATINA**”, revistă editată de Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța, director – prof. Doina Voivozeanu, redactor șef – Aurelia Lăpușan. Remarcăm din sumar editorialul de înaltă ținută publicistică, semnat de redactorul șef sub titlul frumos și evlavios: „Cu plecaciune, Domnule Eminescu!” Un eseu în care sunt împletite armonios elementele definitorii ale operei și vieții Poetului Național, cu informații (multe inedite) despre prezența lui Eminescu la Pontul Euxin, ori scrieri despre Dobrogea și istoria ei, ale acestuia.

Nu în ultimul rând „**Bucureștiul Literar și Artistic**”, revistă lunară fondată la 1 octombrie 2011 de director, Coman Șova, și redactor șef, Florentin Popescu. O revistă care găzduiește în paginile sale creațiile unor cunoscuți scriitori bucureșteni și nu numai.

Revista ACASĂ, periodic cultural realizat de Fundația națională „Satul românesc”, al cărui președinte este cunoscutul poet și publicist Alexandru BRAD, ne prezintă la rubrica Reviste prietene numărul din ianuarie al DATINEI. Este remarcat editorialul dedicat aniversării Luceafărului Poeziei Românești, Mihai Eminescu, „un eseu în care sunt împletite armonios elementele definitorii ale operei și vieții Poetului Național cu informații (multe inedite) despre prezența lui Eminescu la Pontul Euxin ori scrieri despre Dobrogea și istoria ei ale acestuia”.

Revista ACASĂ apare în 160 de pagini, format A3, și cuprinde informații, comentarii, evenimente culturale, antologii de texte ale unor autori cunoscuți, portrete, memorialistică, cronici, recenzii, evocări. Revista susținută cu generozitate de Consiliul județean Alba, avându-l în colegiul editorial pe Eugen SIMION, Ion BRAD, Horia BĂDESCU, Dan Mircea CIPARIU, Georgeta FILITTI, Mircea TOMUȘ ș.a., adună cu autoritate materiale culturale de mare actualitate și ținută intelectuală din toată țara.

Dor de casa părintească Pământul s-a înveșmântat în ie românească

Planeta s-a îmbrăcat din nou în ie, pe 24 iunie. A fost dorința comunității online „La blouse roumaine”, care se îndeplinește și în 2015, pentru al treilea an consecutiv. În această zi, românii aflați oriunde în lume, s-au întors la origini, în mod simbolic – îmbrăcându-și dorul din suflet, în ia tradițională românească.

Dar ia nu este celebrată doar în mediul online, ci și marile orașe din țară și din străinătate, prin diverse evenimente dedicate tradițiilor românești. Pentru al doilea an consecutiv, și Constanța s-a înscris pe harta orașelor care celebrează ia.

Fotografii, ii și demonstrații de cusut

Piața Ovidiu – Constanța – 24 iunie 2015 – ora 17.00. Sunt coordonatele după care s-au ghidat constănțenii, dar și turiștii, care au celebrat ia românească, la invitația Simonei Moon – tânăra care se ocupă de organizarea evenimentului.

Cei care se întreabă cum se poate transforma o bucată de pânză într-o ie au avut ocazia să aflu acest lucru de la membrele grupului Șezătoare Constanța. Ele au purtat iile realizate manual, în cadrul șezătorilor desfășurate la Constanța în ultimele luni, au făcut demonstrații de cusut și le-au prezentat participanților cămașa tradițională dobrogeană și motivele din această regiune.

Tot de Ziua Universală a Iei, tradiția și-a dat mâna și cu arta fotografică, în cadrul expoziției „Sânzienele în urban”. Zeci de fotografii, rezultatul unei ședințe foto cu tinere îmbrăcate în ie au demonstrat vizitatorilor, cât de bine s-a adaptat ia la peisajul urban.

Interviu cu Simona Moon, promotoarea iei la Constanța

Simona Niculescu – Simona Moon, cea care a inițiat șezătorile de la Constanța mărturisește pe blogul ei <http://simonaions.wordpress.com> că iubește folclorul, călătoriile, natura și fotografia, iar blogul pe care l-a creat este despre călătoria vieții ei și nu despre lucrurile despre care lumea ar trebui să citească.

Povestea Simonei este foarte frumoasă, creionată cu dor de țară, de tradiții și de frumos. Am avut ocazia să o invit și să stau de vorbă cu ea la CulturALL, primul show dedicat culturii, pe citypodcast.ro, prima rețea de podcasturi din România.

- Am văzut că blogul tău s-a transformat într-o platformă de promovare a valorilor și a tradițiilor românești, pentru că tu ești inițiatora șezătorilor. Ce înseamnă aceste șezători?

- Am început să scriu pe blog prin 2008. Pur și simplu scriam despre viața mea, despre lucrurile care se întâmplau. Era un jurnal al vieții mele. Șezătorile reprezintă o strângere a femeilor care iubesc să coasă sau să facă orice altceva, lucru de mână și să se ajute una pe cealaltă să ducă la final un proiect.

- Ideea de a concepe sau de a-i învăța pe alții să facă o ie este nemaipomenită. Am citit pe blogul tău că ai fost plecată în Alaska o perioadă.

- Am lucrat pe vasele de croazieră 3 ani de zile. Am mers în jurul lumii, însă când am ajuns în Alaska am simțit un dor nemărginit de România. Am simțit că nu știu să o reprezint, că nu știu destule despre țara mea, și am căutat pe internet simboluri românești. Am găsit blogul Semne Cusut și am luat de acolo o grămadă de modele și am început să le pun pe etamină. Prima încercare

a fost dezastruoasă. Atunci mi-am dat seama că nu știut să cos. Dar am învățat, pentru că în fiecare pauză pe care am avut-o pe durata călătoriei, am cusut și până la finalul contractului am învățat câteva tehnici.

- În aceeași perioadă ai început să citești sau să recitești basmele românești. Care a fost sentimentul și cum ai conștientizat această trecere de la copil la adult?

- Am citit basmele ca orice copil, însă nu le-am înțeles semnificația. Dorul de casă îmi invadase sufletul și basmele mi-au arătat esența frumosului românesc. Și dacă îți aduci aminte, în basmele românești, fata este întotdeauna harnică și știe să coasă. Și atunci mi-am zis: de ce să nu fac și eu ceva în direcția asta?

- În afară de Muzeul de Artă Populară care promovează tradițiile și valorile românești, nu am mai auzit de o astfel de inițiativă. Cel puțin nu aici, în Dobrogea.

- Ideea nu-mi aparține. Am fost inspirată de grupul Semne Cusute în Acțiune deținut de Ioana Corduneanu. Am văzut că în restul țării femeile se strâng și duc proiecte la final și mi-am zis că trebuie să organizăm așa ceva și la Constanța, să avem un centru unde să ne putem găsi și să lucrăm împreună. Sunt o grămadă de femei care nu încearcă să-și coasă o ie, o cămașă țărănească, pentru că au impresia că este foarte greu. Surprinzător, le arătăm că aceste cusături nu sunt foarte dificile și că pot fi făcute de oricine.

- Ideea de a coase este una minunată, dar ea nu mai aparține tinerilor.

- Este arta acului, care din păcate devine bătrânească și este păcat, pentru că uneori bătrânii nu mai au abilitatea necesară. Acum 100 de ani femeile începeau să coasă de la vârste fragede. Era o artă, o formă de exprimare. În ziua de astăzi, tinerii ar trebui măcar să încerce, pentru că ar aprecia mai mult munca strămoșească, ar aprecia mai mult zestrea pe care o au în casă, ascunsă pe undeva, într-o ladă. Cel puțin pentru mine este o terapie. În loc să mă uit la televizor, prefer să cos.

- Care este specificul fiecărui model, în funcție de regiunea din care provine?

- Fiecare sat are portul său. Portul înseamnă ie, fotă, poale, încălțăminte, maramă. Modelele care erau cusute erau luate din mediul înconjurător, pentru că această cămașă era considerată act de identitate. Modelele foarte bogate apar în zonele muntoase pentru că acolo ninge aproape jumătate din an și cei care le purtau trebuiau să iasă în evidență prin culori. Un exemplu în acest sens este culoarea care apare în Drăguși – Rozul de Drăguși. Este unic în toată țara și este folosit pe pieptare, fote, mai puțin pe cămași. Dobrogea este

simplă și elegantă, iar culorile specifice sunt roșu, negru și albastru. Avem mai puține modele față de restul țării. Cămașa este de tip T, nu este ca ia cu care suntem obișnuiți, strânsă la gât, creată. Are platcă, o parte brodată în zona gâtului. Broderia apare la mânecă, pe umăr și pe platcă.

- Că este o inițiativă originală și demnă de toată lauda, ne-am lămurit. Însă nu mi-am imaginat niciodată că o să merg la mall, la cumpărături, și o să văd un grup de femei dornice să coasă.

- Am văzut că în țară se organizează șezători la biblioteca județeană și am încercat și noi aici la Constanța, dar ne trebuie lumină naturală pentru cusut și ne-am gândit că o să vorbim destul de tare. Am văzut că s-a deschis o bibliotecă într-un mall și m-am gândit că nu ar fi o idee rea să facem și noi același lucru. Prima întâlnire a fost anul acesta chiar de Dragobete, pe 24 februarie. Ne-am strâns 16 fete iubitoare de tradiții, și din acel moment am primit un feedback pozitiv.

- Sunt femei, în Dobrogea, care stăpânesc această artă a acului, a cusutului?

- Sunt fete care știu să coasă punctul de cruciuliță și alte tehnici, dar nu suntem la fel de multe ca în restul țării, pentru că la noi nu s-a mai cusut de foarte multă vreme.

- Te-ai gândit să duci șezătorile și la Tulcea?

- Da. Am o prietenă care are o casă în Jurilovca, comuna Vișina și mi-am propus să ajung acolo cât mai curând. Îmi doresc ca femeile care și-au început iile să le termine cât mai repede. Îmi

doresc ca mămicile care au venit de la Asociația Work at Home Moms să-și termine proiectele. Nu știu dacă știți dar în această asociație, femeile care au copii sunt ajutate să lucreze de acasă și să se specializeze în orice domeniu vor ele. Interesul meu este să le dau modelul dobrogean pentru ca acesta să fie cunoscut și mai ales recunoscut.

- Care sunt șansele ca ia românească să devină un patrimoniu UNESCO?

- Are șanse atâta timp cât există comunități care cos. Sunt destul de multe, dar cel mai important este să se coasă modelele din zona respectivă și să aibă continuitate. Eu asta încerc să fac. Le împing pe fetele care cos să meargă pe linia dobrogeană, să reproducem iile vechi, să le dăm viață, să le putem purta cu ocazia sărbătorilor. Ia este o cămașă foarte elegantă.

Puteți asculta interviul integral pe citypodcast.ro, prima rețea de podcasturi din România, iar show-ul se numește CulturALL.

Pe 21 iunie, constănțencele iubitoare de tradiții și de mișcare în aer liber au făcut un tur al orașului Constanța. Nu oricum, ci pe biciclete. Ținuta obligatorie a „sânzienelor moderne” a fost compusă din fustă, ie și coroniță din flori. Evenimentul s-a intitulat Skirtbike Constanța iar obiectivul a fost acela de a promova ia românească și mișcarea în aer liber.

Și povestea iei continuă și după 24 iunie, cu ceea ce deocamdată este doar un vis frumos: includerea iei românești în patrimoniul UNESCO. A fost lansată o petiție online, în acest sens. Aproape 10.000 de persoane au semnat până acum.

Drd. Adelina TOCITU, Radio Constanța
Florentina STAN, Radio Constanța

Curs de fotografie pentru copii (10 ani +)

Cursul de fotografie se adresează copiilor pasionați de fotografie, care au împlinit vârsta de 10 ani, dețin un aparat de fotografiat și au cunoștințe minime de utilizare a calculatorului.

Copiii vor învăța cum se folosește aparatul de fotografiat, cum se realizează o fotografie de calitate, cum trebuie surprinse obiectele și lucrurile din jurul nostru, cum se realizează fotografia – portret a mamei sau a bunicii sau cum se execută fotografia în natură.

Împreună vom răspunde acestor întrebări. Vom învăța funcțiile și setările de bază ale aparatului de fotografiat, vom deprinde noțiuni de fotocompoziție: cromatică și încadrare, precum și noțiuni de tehnică și perspectivă în vederea realizării unor fotografii de calitate.

Elemente din tematica cursului:

Explicarea termenilor fotografici – funcțiuni și setări ale aparatului

Noțiuni de fotocompoziție și culoare

Fotografia portret

Diverse obiecte în fotografii – tehnică și perspectivă

Fotografia de natură/Fotografia de călătorie/Peisaj

Fotografia urbană – fotografia de stradă și de arhitectură

Realizarea unui proiect fotografic.

La finalul cursului se va organiza o expoziție, deschisă publicului, cu fotografiile realizate de copii.

Sărbători religioase. Tradiții populare

**8 IULIE,
SFINȚII DOBROGENI EPICTET ȘI ASTION**

Aproape de actualul sat Dunavățul de Jos, în cetatea Halmyris (Tulcea), au pătimit Epictet și Astion, cei mai vechi martiri de pe teritoriul României, despre care avem informații amănunțite. Potrivit actului lor martiric, păstrat astăzi doar într-o

copie din secolul al XV-lea, ei au pătimit în anul 290, ca urmare a persecuției dezlănțuite de împăratul Dioclețian (284-305).

Sfântul Epictet era preot, originar din părțile Răsăritului și ducea o viață curată, fiind răsplătit de Dumnezeu cu darul facerii de minuni.

Astion era un tânăr chipeș, nepot al senatorului roman Iulian. Fusesse păgân, dar, întâlnindu-se cu preotul Epictet și ascultându-i cuvintele pline de înțelepciune, se convertește la creștinism. Apoi, împreună, se imbarcă și pleacă la Halmyris. Și tânărul Astion s-a învrednicit de darul facerii de minuni.

Sosind în Halmyris comandantul Latronianus a aflat că există doi străini care i-au întors pe mulți de la cinstirea zeilor. Auzind aceasta, comandantul poruncește ca cei doi să fie arestați și duși la închisoare. Cei doi sfinți mărturisesc că sunt creștini. Latronianus cere ca Epictet și Astion să fie legați, iar carnea de pe corp să le fie jupuită cu gheare de fier, apoi să le fie frecate rănilor cu sare și oțet și să fie aruncați într-un cazan cu smolă clocotită.

Prin puterea lui Hristos, sfinții au rămas nevătămați și au fost condamnați ca 30 de zile să nu primească mâncare și apă.

Pe 8 iulie 290 i s-a tăiat capul întâi lui Astion,

apoi preotului Epictet, cei doi martiri sfințind pământul Dobrogei cu sângele lor.

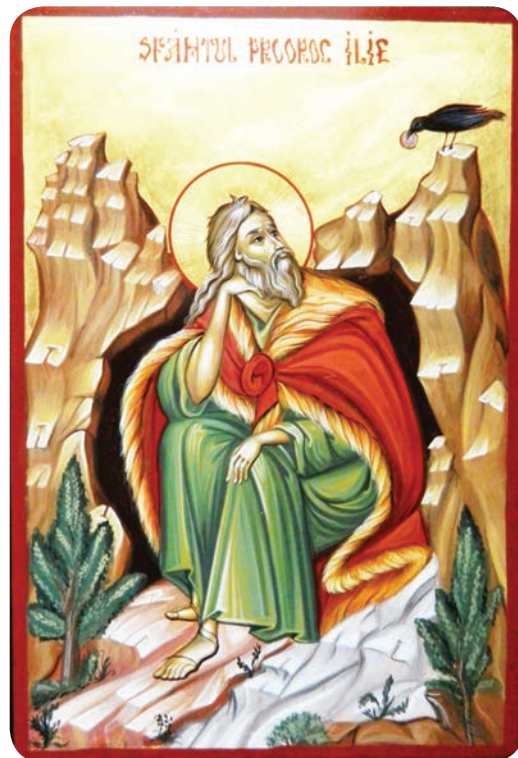
**20 IULIE,
SFÂNTUL ILIE TESVITEANUL**

Ilie Tesviteanul este prezentat în Vechiul Testament ca „om de munte”, născut cu opt secole înainte de întruparea lui Hristos. Ilie era un om dintr-o bucată, cu fire de luptător, deschis, insensibil la amenințările și măgulirile perechii regale Ahab și Izabela. Din pricina numeroaselor nedreptăți, Dumnezeu a pedepsit țara, timp de trei ani și jumătate, cu secetă, după ce, prin intermediul lui Ilie, îl mustrase pe rege cerându-i, în zadar, încetarea, răutăților: „În acești ani nu va fi nici rouă, nici ploaie decât numai când voi zice eu”. În tot acest răstimp, Ilie stă la pârâul Cherit, unde își potolește setea, iar hrana îi este de corbi. Demonstrează că este crainic ceresc trimițându-i-se foc ce mistuie altarul și jertfa (vițelul adus idolului Baal de cei 850 de falși prooroci, rămânând neatins), poporul exclamă: „Dumnezeu este Domnul! Dumnezeu este Domnul” însă Ahab și Izabela nu încetează fărădelegile.

Prin jertfa adusă, este revelată, în chip minunat, întreaga iconomie a mântuirii, cuprinsă în Legea cea nouă.

După ce a fost hrănit de un înger, merge 40 de zile și nopți până la muntele lui Dumnezeu, Horeb, unde

i se arată Domnul în adiere de vânt subțire și îi poruncește să îl ungă pe Elisei prooroc în locul său.

Marele prooroc face și alte minuni: îl învie pe fiul văduvei din Sarepta Sidonului, desparte apele Iordanului prin atingere cu cojocul și trece împreună cu Elisei ca pe uscat, stă înaintea lui Hristos pe muntele Taborului la Schimbarea la Față.

Când a venit vremea să se mute de pe pământ, l-a răpit o căruță cu cai de foc și l-a dus în locașurile cerești, de unde va veni să vestească lumii apropierea parusiei. Cum niciun om nu poate învia la Judecată fără a muri, și Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul va fi omorât, împreună cu Enoh, de sabia lui Antihrist.

Ilie Pălie

Sunt multe credințe populare vizavi de sărbătoarea Sfântului Ilie. Nota lor comună ține de legătura dintre apă - pământ, fertilitate - sterilitate. În vechime, ziua era ținută pentru belșugul pământului, ferirea de piatră, de foc și de trăsnet. În localitatea Straja, din Bucovina, se zice că Sânt Ilie se plimbă pe cer într-o căruță plină de colaci. În alte zone se crede că Ilie îl caută pe diavol ca să-l trăsnească și, astfel, să piară ispita din lume. Când Ilie Palie trăsnește și fulgeră, lumea se închină și tămâiază, aprinde lumânări păstrate de la Paști pentru ca să plece satana din zonă.

O altă credință afirmă că sfântul, plesnind cu biciul, i-a scos dracului ochii; de atunci zice-se că se utilizează banii pe pământ pentru că „banii sunt ochiul dracului”.

După 20 iulie, femeile nu mai lucrează timp de o săptămână. Altfel, gospodăriile le sunt distruse de foc, trăsnete sau bolile febrile fac ravagii printre membrii familiei.

27 IULIE

SF. M. MC. PANTELIMON

Sfântul Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon, sărbătorit pe data de 27 iulie, ale cărui moaște se află la Catedrala arhiepiscopală „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Constanța, este socotit protectorul medicilor și grabnic ajutor al celor aflați în suferință.

Originar din cetatea Nicomidia, Pantoleon (numele său de dinainte de botez) viețuiește la cumpăna secolelor III-IV, în timpul împăraților păgâni Maximilian și Dioclețian. Încă de mic, este crescut de mama sa, Evula, după preceptele creștine. Un eveniment tragic, moartea mamei, îi dă tatălui păgân prilejul de a-și îndruma copilul să se închine zeilor. O dată cu trecerea anilor, tânărul Pantoleon este trimis să studieze filosofia, apoi medicina, cu doctorul Eufrosin, unul dintre cei mai

renumiți medici ai cetății. Spre sfârșitul perioadei de ucenicie, Pantoleon face cunoștință cu preotul Ermolae, medic, cel care îl convertește, botează (schimbându-i numele în Pantelimon), cel care-i va deveni mentor spiritual. Când mergea pe la casele celor bolnavi, Pantelimon avea în mâini trusa medicală, iar în inimă Sfânta Evanghelie. Când se apropia de bolnavi, le vorbea despre Mântuitorul Hristos și se ruga ca Domnul să-i trimită Duhul Sfânt. Astfel, vindeca multe boli incurabile, dar fără a lua plată de la cineva. Datorită popularității de care se bucura, a ajuns la curtea cezarului Maximilian Galeriu. Aici a stârnit invidia celorlalți preoți păgâni, care, nesuportându-i bunătatea, îl trădează. Chemat în fața împăratului, Pantelimon își apără credința și îi propune împăratului să fie adus un slăbănog despre care ceilalți medici spuneau că nu mai poate fi vindecat. Cu rugăciunile lui Pantelimon, bolnavul s-a însănătoșit. Dând crezare intrigilor urzite de medicii păgâni ai curții împărătești, Maximilian îl consideră pe Pantelimon vrăjitor și îl supune la numeroase chinuri - este sfâșiat cu gheare de fier, ars cu făclii aprinse, aruncat într-o căldare cu plumb, i se leagă o piatră mare de gât și este aruncat în mare, este legat pe o roată cu ținte ascuțite -, dar sfântul a trecut cu bine peste toate aceste încercări, dând slavă lui Dumnezeu.

Obosiți de atâtea încercări de a-l omorî, călăii l-au tăiat cu sabia capul pe data de 27 iulie.

Remember

Verile fierbinți de altădată

Greta Garbo la Constanța

În „Memoriile unui ziarist”, A.P.Samson evoca: „La noi, ca și aiurea, interesul pentru mare s-a manifestat mai întâi pe plan medical. Prima celebritate a litoralului a fost Techirghiolul, cu nămolul său tămăduitor. Plaja a venit mai târziu. De altfel, până la primul război mondial, părinții învățau pe copii să se ferească de soare, iar albeața tenului era considerată admirativ. Nu se bronză nimeni în acea vreme.

În 1925 o societate belgiană a propus lui Vintilă Brătianu, pe atunci ministru de finanțe, să-i concesioneze litoralul, dar visternicul liberal a refuzat.

Constanța a construit, prin propriile ei mijloace, Cazinoul, hotelul Palace și a amenajat plaja „Trei papuci”. La Mamaia erau doar niște cabane de lemn pentru amatori de primă tinerețe. Ulterior au apărut pe litoral și cele două senzații: hotelul Belona la Eforie Nord și hotelul Rex la Mamaia. În 1930, în toate stațiunile de pe malul mării au fost 30.000 de vizitatori.”

Greta Garbo mărturisea unui jurnalist american în revista Rampa că în drum spre Ierusalim, unde trebuia să turneze un film după un roman al Selmei Lagerlof “ am trecut prin București și Constanța, pentru a ajunge la Constantinopol”.

Grâu american pe tarlale dobrogene

În localitatea Mihail Kogălniceanu, americanii au sosit prima dată în 1933 când Ministerul român al Agriculturii încearcă să aclimatizeze pe terenul din zonă un soi de grâu mai rezistent la clima Dobrogei - adus din America. Purta numele A15. Randament bun, căci cinci ani mai târziu agronomul satului sfătuia sătenii să nu cultive toți același soi căci s-ar fi înregistrat un surplus păgubos.

Țărutul mării - un adevărat sanatoriu

În mai 1922 avea loc primul congres balnear român în care a luat ființă Societatea de hidrologie medicală și climatologie sub președinția generalului Vicol. Profesorul Teohari a fost primul membru în consiliul general și primul membru în comitetul de redacție al Revistei de

hidrologie. Cu un an înainte, doctorul George Ulieru publicase la Constanța una din primele cărți de știință popularizată intitulată „Marea și efectele ei binefăcătoare”, în care făcea elogiul curei maritime, prea puțin cunoscute la timpul respectiv. El insistă asupra acțiunii luminii și căldurii razelor solare, a valurilor, compoziției chimice a apei mării, a brizei tonifiante asupra corpului și psihicului uman.”Putem compara Țărutul mării cu un mare sanatoriu, în care cel intrat este luat în primire de specialiști invizibili, care lucrează asupra lui. Unul îi toarnă în suflet calmul și îi potolește durerile, altul îi pune în inimă entuziasmul și iubirea de viață, altul îi reglează circulația sângelui, îi împuternicește inima, altul îi dă bice glandelor lenevite și face ca schimbările celulare să se facă mai repede.”

Teatru antic la Constanța

În 1912, un grup de actori tineri ai Teatrului național începe istoria spectacolelor românești cu piese antice în aer liber. Printre interpreți: Lucia Sturdza Bulandra, Tony Bulandra, Ronald Bulfinisky, formați la școala de teatru a lui Alexandru Davilla.

Inițiativa aparține actriței Ortensia Brănescu-Achaune și unui grup de oameni de cultură dintre care fac parte și Brătescu-Voinești și poetul Ion Minulescu.¹

Piesa jucată la Mamaia, în aer liber, este „Ifigenia la Aulis”. Marea, în fundal, corturile de luptă ale grecilor pe plajă, costume fastuoase, încărcate de podoabe atrag publicul aflat la băi. marin. „Actorii au un joc firesc, gesturi măsurate valorificând muzicalitatea versurilor, subliniind în sensibilitate sensurile piesei”. **A.L.**

Scriitorul dobrogean Corneliu Leu a plecat în eternitate

Datina îi aduce un pios omagiu publicând acest text

Tekirghiol!

În afară de legenda reumaticului Tekir vindecat împreună cu patrupelele care-i trăgea cotiga, tradiția familiei mele are și o legătură vindecătoare mai modernă: În anii '20 ai secolului trecut, absolvind medicina la Iași, mama mea a obținut postul de medic de plasă la Tuzla, fapt pentru care eu am moștenit lotul de teren pe care-mi petrec verile pe malul cu vestigii istorice al străvechiului Stratonis Turris", colț stâncos printre promotoriile de lut ale sudului tomitan.

Este un lot acordat spre împrumut contra unor rate reținute din salariu, fiecărui intelectual de atunci, după primul an de practică în satul respectiv, așa știind guvernarea vremii că-i va lega și material și sufletește pe specialiști de ruralul românesc ale cărui probleme erau chemați să le rezolve.

Dar ceea ce știu eu, cu toate că ar părea ultrasurprinzător astăzi, este faptul că dispensarul de plasă medicală al mamei mele era situat în localitatea ce reprezenta pe atunci centrul cel mai important din zonă-comuna Tuzla, care cuprindea în raza ei, ca subordonate, localitățile Eforie(sud-adică „Movilă” deoarece de Eforie Nord nici nu era încă vorba să existe), Costinești cu populație germană, Techirghiolul cu nuanță mai musulmană și alte sate până la Topraisar și granițele de pe lângă Neptunul de astăzi, cu cealaltă plasă care-și avea centrul la Mangalia. Din toate, după Tuzla, o a doua localitate ca importanță era Tekirghiolul –prima stațiune din zonă ce începuse să se dezvolte. Mama mea avea amintiri pitorești în legătură cu primele acțiuni sanitare de autorizare a funcționării stabilimentelor balneare care trebuiau controlate medical la deschiderea fiecărui sezon, proprietari de pensiuni și localuri din mai micul Tekirghiol fiind controlați de medicul de la „centrul” din Tuzla. Am și acum un serviciu de cafea din porțelan fabricat în Cehia cu imaginile locurilor mai importante din zonă: Farul, la Tuzla, vila „Păpușica”, „Băile reci de dame”, „Hotel Clement Popescu”, toate, în afară de primul, din Tekirghiol, ceea ce demonstrează că „industria balneară” știa mai bine ca azi să-și facă reclamă, cu toate că nu exista încă nici o Eforie, Venus, Saturn, Neptun, Olimp etc! Ci doar plajă goală la care, cei mai înstăriți ce nu dormeau pe ea, angajau camere în Tekirghiol.

Astfel, din jurnalele și însemnările unor scriitori importanți precum Arghezi și Ionel Teodoreanu, aflăm cum ei trăgeau în gară la Tekirghiol, chiar dacă se duceau zilele la plajă pe malul Mării de la Eforia de astăzi. Ceva mai târziu, de abia, au început să fie construite vilele din Carmen Sylva, făcându-se un stabiliment de băi reci și pe acest mal al ghiolului.

A decăzut Tekirghiolul?

Nicidecum, așa răspunde eu! El și-a păstrat personalitatea. Pare mai neînsemnat astăzi doar pentru că s-au dezvoltat celelalte stațiuni. Depinde de el - iar eu îi urez să-și recapete faima.

Text reprodus din monografia Techirghiol pentru Europa, autori Aurelia Lăpușan, Ștefan Lăpușan, Editura Alma, Galați, 1999.

În 1925 primele mașini de lux înregistrate la Constanța. Prilej de etalare a ținutelor elegante. Fotografie din colecția pictorului Valentin Ionescu, grafician și gravor, născut la Mangalia, cu o prestigioasă activitate artistică în Europa.